



Trendy

Internetowe Czasopismo Edukacyjne

nr 3/2011

Spis treści:

1. Bożena Mossakowska
Pedagog w zmieniającej się szkolnej rzeczywistości 2
2. Iwona Fechner-Sędzicka
Ciekawe i skuteczne metody nauczania w edukacji wczesnoszkolnej. 10
3. Małgorzata Taraszkiewicz
Współpraca szkoły i rodziców na rzecz dziecka zdolnego 15
4. Sebastian Wasiołka
Media w edukacji - czemu warto się przyjrzeć..... 25
5. Danuta Pyrdoł
Od scenariusza do oceniania – jak organizować pracę w grupie
zróżnicowanej..... 35
6. Andrzej Grzybowski, Krzysztof Wojewodzik
O krok dalej – technologie informacyjne w indywidualizacji
nauczania 45

Bożena Mossakowska

Pedagog w zmieniającej się szkolnej rzeczywistości

Spis treści:

1. Zadania pedagoga szkolnego wynikające z nowych uregulowań prawnych.
2. Pedagog szkolny jako specjalista w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole ogólnodostępnej.
3. Wspomaganie nauczycieli i rodziców w podejmowaniu działań wobec uczniów potrzebujących wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Wśród niektórych dyrektorów, nauczycieli, a także samych pedagogów szkolnych, rola tego szkolnego specjalisty jest niedoceniana i nie w pełni „wykorzystywana”. Zmiany w edukacji, związane głównie ze sposobem myślenia i organizowania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkołach, pokazują natomiast, jak ważna jest jego rola..

1. Zadania pedagoga szkolnego wynikające z nowych uregulowań prawnych

Dla przypomnienia podam, że funkcja pedagoga szkolnego pojawiła się w 1973 roku. Pierwsze uregulowania prawne dotyczące zadań pedagoga zostały opracowane dwa lata później (1975 rok)¹. Przez ostatnią dekadę pedagodzy organizowali swoją pracę i podejmowali różne działania w szkole na podstawie Rozporządzenia MENiS z dnia 7 stycznia 2003 roku². Zadania w nim zawarte zostały uszczegółowione, w stosunku do poprzedniego rozporządzenia i podkreślona została rola pedagoga, między innymi w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów, określaniu form i sposobów udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, w tym uczniom z wybitnymi uzdolnieniami oraz organizowaniu i prowadzeniu różnych form tej pomocy dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Rozporządzenie to obowiązuje jeszcze w szkołach podstawowych (z wyjątkiem oddziałów przedszkolnych w nich funkcjonujących) i ponadgimnazjalnych do 2012 roku.

W najnowszym Rozporządzeniu³ MEN zadania dla psychologa i pedagoga szkolnego zostały zapisane wspólnie, w jednym paragrafie (29). Ministerstwo Edukacji Narodowej zrezygnowało z podziału

¹ Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 7 listopada 1975 r. w sprawie pracy nauczyciela – pedagoga szkolnego.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r., w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r., w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

zadań dla tych specjalistów, a także je skomasowało. Wymienione zostały „tylko” trzy następujące zadania:

1. „prowadzenie badań i działań diagnostycznych dotyczących poszczególnych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, a także wspieranie mocnych stron uczniów;
2. minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz realizacja różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej w środowisku szkolnym i pozaszkolnym poszczególnych uczniów;
3. prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej.”

Prawodawca podkreślił również znaczenie pracy zespołowej wszystkich nauczycieli i specjalistów pracujących w szkole i szczególną rolę nauczycieli w udzielaniu pomocy p-p. Jest to ważne, ponieważ bardzo często nauczyciele sądzili, że działania pedagogiczne i psychologiczne są zarezerwowane tylko dla specjalistów. Po raz pierwszy zrezygnowano z wpisania w zakres obowiązków pedagoga szkolnego działań dotyczących organizowania pomocy materialnej, która nie jest formą pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Jeszcze do niedawna pedagodzy sygnalizowali, że w niektórych szkołach pełnią funkcję administracyjno – socjalną, rozliczając bezpłatne obiady czy stypendia szkolne.

Czy w związku ze zmianami nastąpi obniżenie statusu pedagoga? Czy zamysłem ustawodawcy była chęć podniesienia „rangi” nauczycieli w świadczeniu pomocy psychologiczno – pedagogicznej kosztem pedagoga szkolnego?

Od 1 września 2011 roku w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkole podstawowej, w gimnazjum oraz placówce oświatowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają wszystkie osoby prowadzące zajęcia z uczniem: nauczyciele, wychowawcy, zaś wśród specjalistów: psycholodzy, pedagodzy, terapeuci, logopedzi, doradcy zawodowi.

2. Pedagog szkolny jako specjalista w zakresie udzielania pomocy cząsto pedagogicznej w szkole ogólnodostępnej

Pedagog szkolny zawsze współpracował z całą społecznością szkolną oraz lokalną, między innymi z wieloma instytucjami, działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży. Często sam pukał do różnych drzwi, aby znaleźć właściwą pomoc dla uczniów w swojej placówce. Bardzo ważnym partnerem szkoły jest poradnia psychologiczno pedagogiczna, dlatego pedagog powinien nie tylko wiedzieć, jakie są zadania tej placówki, na czym polegają działania podejmowane przez pracowników poradni na rzecz dzieci i młodzieży, rodziców/opiekunów, nauczycieli, ale również stale z nią współpracować. Odpowiednie zapisy znajdują się w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych. W momencie wejścia w życie przytoczonych przeze mnie rozporządzeń, rolą pedagoga szkolnego jest przede wszystkim „pośredniczenie” w wymianie informacji, kontakcie nauczycieli z różnymi placówkami. Będzie więc on „naprawdę” koordynatorem organizowanej pomocy p-p oraz działalności wychowawczej i profilaktycznej szkoły. Oczywiście nadal powinien pracować z uczniami, ale głównie z tymi, z którymi, z różnych merytorycznych względów, nauczyciel nie może (inne formy i metody pracy). Będzie mógł dobrze zaplanować swój czas i poświęcić go uczniom i ich rodzicom, szczególnie potrzebującym indywidualnych spotkań. Pedagodzy szkolni to przecież często wysoko wykwalifikowana kadra trenerów, terapeutów – prowadzą zajęcia specjalistyczne (terapię pedagogiczną, socjoterapię, zajęcia logopedyczne), są instruktorami różnych programów: edukacyjnych, wychowawczych, profilaktycznych.

Jedną z form pracy pedagoga szkolnego może być **superwizowanie** pracy wychowawczej nauczycieli/wychowawców. W trakcie szkolnych superwizji, wspólnie z wychowawcami omawia on sukcesy i trudności, służy wsparciem merytorycznym i psychicznym.⁴

Zadaniem zespołu, o którym mowa w nowym rozporządzeniu o pomocy psychologiczno pedagogicznej⁵ jest podejmowanie działań **mediacyjnych**. Pedagog szkolny to często

⁴ Polecam uwadze Czytelników program „Golden Five” dla uczniów klas I gimnazjów i wychowawców, w którym elementem pracy instruktora z wychowawcami jest superwizja:
(http://www.ore.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=130&Itemid=917)

pierwsza i jedyna osoba, która „zmierza się” z trudnymi sytuacjami rodzinnymi swoich uczniów, bądź konfliktami rówieśniczymi. Wielu pedagogów jest nierzadko specjalistami w zakresie mediacji i wykorzystuje swoje umiejętności w rozstrzyganiu sporów np. między dorastającymi uczniami a ich rodzicami, szczególnie na etapie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

Gabinet pedagoga szkolnego jest też często jedynym miejscem do spokojnych, czasem trudnych rozmów z uczniami, nauczycielami, rodzicami!

W każdej szkole pojedynczy uczniowie bądź grupy, wymagają indywidualnego podejścia, zarówno w sferze dydaktyki jak również wychowawczej i opiekuńczej. Największą grupę stanowią uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. O specjalnych potrzebach edukacyjnych tych uczniów często informują nauczycieli sami rodzice, dostarczając do szkoły opinie o dysleksji, dysortografii czy dysgrafii, z publicznej lub niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Opinia, którą opracowuje poradnia p-p, powinna zawierać niezbędne informacje: diagnozę poziomu rozwoju, w tym indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, mocne strony ucznia oraz zalecane formy pomocy. Uzyskując taką wiedzę nauczyciele i specjaliści szkolni mogą planować i udzielić uczniowi i jego rodzicom odpowiedniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Niestety w interpretacji opinii psychologicznych nauczyciele napotykają duże trudności, ponieważ nie wszyscy posiadają odpowiednią wiedzę. Jeśli w szkole pracuje psycholog, wesprze nauczycieli swoją fachową wiedzą. Jeśli nie, kompetencje te powinien przejąć pedagog szkolny. Wskazane jest, aby na szkoleniowej radzie pedagogicznej zapoznać nauczycieli z terminologią występującą w opiniach i orzeczeniach oraz wyjaśnić problemy uczniów związane z opisanymi w nich deficytami, czy zaburzeniami.. Jeśli nauczyciel ma dostosować wymagania edukacyjne do możliwości ucznia, powinien rozumieć, co kryje się pod różnymi sformułowaniami, np: „deficyty rozwojowe”, „lateralizacja skrzyżowana”, „dysleksja”; na czym polegają zaburzenia: motoryki małej i dużej, percepcji wzrokowej, słuchowej itp. Dzięki tym informacjom, nauczyciel uczący np. geografii czy matematyki, będzie wiedział, że uczeń ze skrzyżowaną lateralizacją może mieć problemy przy

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r., w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

rozwiązywaniu zadań wymagających prawidłowej orientacji przestrzennej. Do tej pory nie wszyscy pedagodzy szkolni skłonni byli podjąć się tego zadania. Obecnie w szkole, gdzie jest pedagog, zmobilizują ich do tego sami nauczyciele i praca w zespołach szkolnych w sprawie ucznia SPE.

3. Wspomaganie nauczycieli w podejmowaniu działań wobec uczniów potrzebujących wsparcia psychologiczno-pedagogicznego

Zgodnie z nowym modelem organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pedagog szkolny jako specjalista razem z nauczycielami tworzą Zespół powołany dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jak powinno to wyglądać w praktyce? Może się zdarzyć, że pedagog będzie uczestniczył we wszystkich Zespołach działających w szkole. Czy to możliwe? Rozporządzenie MEN wskazuje jedynie, że zespoły w szkole powołuje dyrektor i to on decyduje, jakie i ile powstanie.. Czy utworzone zostaną „zespoły klasowe”, na których będą omawiani wszyscy uczniowie danej klasy, wymagający pomocy psychologiczno-pedagogicznej, czy też oddzielne zespoły dla uczniów zdolnych, uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się itp. Z mojego doświadczenia wynika, że w dużej szkole bardziej zasadne jest tworzenie „zespołów klasowych”.

Przykład:

W gimnazjum, w którym pracuję, jest 21 klas. Przygotowując się do wdrażania nowych zadań w zakresie udzielania pomocy psychologiczno pedagogicznej, wspólnie z psychologiem i nauczycielem terapii pedagogicznej dokładnie przeanalizowałyśmy wszystkie opinie i orzeczenia wydane przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne. Sporządziłyśmy dla każdego wychowawcy wykaz, który zawierał informacje o każdym zdiagnozowanym uczniu: datę wydania opinii/orzeczenia, diagnozę i wskazania do pracy w szkole. Był to materiał roboczy niezbędny na spotkania zespołów klasowych, powołanych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Pedagog szkolny jako specjalista pracujący z każdym uczniem potrzebującym pomocy p-p, powinien więc uczestniczyć we wszystkich zespołach. Jest to duża trudność organizacyjna szkoły – logistyczna i czasowa. Tym bardziej, że w wielu szkołach obecność pedagoga będzie nadal „wykorzystywana” jako „pogotowie ratunkowe”, np. to pedagog szkolny prowadzi

rozmowę profilaktyczną w związku ze złym zachowaniem ucznia na lekcji, podejmuje natychmiastową interwencję w przypadku uczniowskiej bójki, opatruje rozbity nos, ponieważ nie ma w szkole pielęgniarki itd.

Być może w wielu szkołach pedagog będzie również koordynatorem pracy zespołów, zależy to jednak od różnych czynników. W tym wypadku również wiemy, że dyrektor szkoły/placówki powołuje koordynatora i przydziela dodatkowe zadania wszystkim nauczycielom.

Praca zespołów w moim gimnazjum szkole pokazała, jak ważna jest wymiana informacji między nauczycielami, specjalistami i rodzicami.

Przykład:

Podczas jednego ze spotkań nauczyciele zgłaszali uwagi dotyczące „dziwnego zachowania” ucznia. Wychowawca zaprosił rodziców chłopca i uzyskał informację, że uczeń został zdiagnozowany i ma Zespół Aspergera, prowadzona jest też specjalistyczna terapia. Za zgodą rodziców, nawiązałam (pedagog szkolny) kontakt z terapeutą chłopca, uzyskując wiele cennych informacji dotyczących możliwości pracy z nim na lekcjach (szczególnie w zakresie socjalizacji – np. zapewnienie stałego miejsca w klasie, włączenie do pracy w grupach zadaniowych, dbanie o dobre relacje z rówieśnikami). Zorganizowałam również szkolenie dla całej rady pedagogicznej nt. Zespołu Aspergera. Było to bardzo zasadne, ponieważ wszyscy w szkole mają kontakt z chłopcem (nauczyciele pełnią dyżury na przerwach, podczas obiadów w stołówce szkolnej, uczą w ramach zastępstw, dyżurują w bibliotece itp.). Prelegentka była praktykiem (prowadzi terapię dzieci autystycznych i z Zespołem Aspergera) i w przystępny sposób przekazała radzie wiele cennych informacji teoretycznych i praktycznych, jak się zachowywać wobec ucznia, czyli np.: przekazywać konkretne i dosłowne komunikaty, uprzedzać o zastępstwach, nie zwracać uwagi na mimikę twarzy, pozytywnie wzmacniać (często chwalić i nagradzać), rozwijać jego potencjał (wykorzystać mocne strony, szczególne uzdolnienia i zainteresowania np. geografią, sportem) i dostosować wymagania edukacyjne dla ucznia z takim zaburzeniem (wymagania muszą być realne, nie mogą wykraczać poza możliwości poznawcze dziecka).

Nadal więc rola pedagoga szkolnego w zakresie organizowania doskonalenia nauczycieli, czy to w ramach rady szkoleniowej, czy samokształceniowej jest bardzo ważna. Równie istotna jest wymiana informacji i doświadczeń, a przede wszystkim dobra współpraca z rodzicami.

W dalszym ciągu pedagog szkolny wspiera nauczycieli w bezpośredniej pracy z uczniami, ponieważ w „nowej” i „starej” rzeczywistości pomaga przeprowadzić **diagnozę szkolną**. Zadanie to ułatwia mu, często samodzielnie przygotowana ankieta dla rodziców uczniów, którzy rozpoczynają edukację w danej szkole. Warto zwrócić uwagę na następujące informacje: kto jest opiekunem prawnym dziecka (ważne ze względu na ochronę danych osobowych) oraz pewność, komu szkoła może udzielać informacji dotyczących ucznia – tylko rodzicom, czy np. babci, dziadkowi, konkubentowi?; mocne strony dziecka (co lubi robić, czym się interesuje); zaobserwowane trudności (co sprawia dziecku problemy; czy uczęszczał na dodatkowe zajęcia, np. terapeutyczne, rozwijające zainteresowania, zdolności, itp.); stan zdrowia ucznia.

Szkolny specjalista może opracować i przeprowadzić ankiety wśród uczniów na temat ich zainteresowań i trudności – na jakich zajęciach pozalekcyjnych chcieliby rozwijać swoje zainteresowania, czy też z jakich przedmiotów potrzebują wsparcia celem uzupełnienia wiedzy, nadrobienia zaległości. Opracowane wyniki ankiet są ważnym źródłem wiedzy na temat uczniów oraz nieocenione w planowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej i opracowaniu Planu Działań Wspierających⁶.

PAMIĘTAJMY!

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana na terenie szkoły jest dobrowolna. Rodzice mają prawo nie wyrazić zgody na objęcie swojego dziecka działaniami wspierającymi.

Jedną z form pracy pedagoga szkolnego jest również wspomaganie wychowawcy w przeprowadzeniu zajęć integracyjno-adaptacyjnych dla uczniów. Prowadzący zajęcia – wychowawca i asystujący mu pedagog mają możliwość poznać wychowanków oraz zaprezentować siebie i przedstawić uczniom swoją ofertę edukacyjno - wychowawczą

⁶ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r., w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

(między innymi zasady zachowania, pracy, oczekiwania). Dla pedagoga szkolnego stanowi to jednocześnie wartość dodaną.

W czym pomocny może być jeszcze pedagog szkolny? Może wspomóc nauczycieli w opracowaniu przedmiotowego systemu oceniania pod kątem dostosowania wymagań edukacyjnych z zakresu poszczególnych przedmiotów nauczania. Jest to szczególnie ważne, gdy w szkole są uczniowie SPE.

Powyższy opis nie wyczerpuje listy zadań szkolnego specjalisty. W każdej szkole, która ma możliwość zatrudnienia pedagoga, pełni on różne role – doradcy, mediatora, konsultanta, inicjatora i realizatora różnych oddziaływań wychowawczych, wspierających i opiekuńczych. Koleżanki i koledzy podkreślają, że aby sprostać takiej różnorodności i ilości zadań, muszą cały czas dbać o doskonalenie swojej wiedzy i umiejętności. Bardzo ważna i pomocna dla nich jest również dobra współpraca całej rady pedagogicznej i postawa dyrektora, nadająca odpowiednią rangę ich pracy.

Na zakończenie, odpowiadając na zadane (sobie) na początku artykułu pytanie: Czy może nastąpić obniżenie statusu pedagoga? Nie widzę takiego niebezpieczeństwa. Raczej, mimo lakoniczności i ogólności zadań, zawartych w rozporządzeniu MEN, rola szkolnego specjalisty nie maleje. A jego status, mam nadzieję, rośnie wprost proporcjonalnie do liczby zadań i obowiązków!

Iwona Fechner-Sędzicka

Ciekawe i skuteczne metody nauczania w edukacji wczesnoszkolnej

Spis treści

1. Podręcznik dziś nie wystarczy.
2. Jak wykorzystać inteligencje wielorakie w pracy z każdym uczniem?
3. Obserwacje, doświadczenia, eksperymenty w świetle nowej podstawy programowej
4. Tytułem podsumowania...

1. Ciekawe i skuteczne metody nauczania w edukacji wczesnoszkolnej.

Realizacja nowej podstawy programowej wymaga od nauczycieli innego spojrzenia na nauczanie oraz poszukiwania nowej koncepcji pracy. Nowoczesny pakiet edukacyjny w postaci kolorowych książek i ciekawych pomocy dydaktycznych nie zachęci uczniów do nauki. To wyzwanie dla kreatywności nauczyciela, który powinien umożliwić uczniom rozwój uwzględniając ich zainteresowania i zdolności. Wymaga to nie tylko zaangażowania i pasji, ale również podejmowania intelektualnych wyzwań oraz poszukiwania metod pracy koncentrujących się na różnicowaniu i indywidualizacji.

2. Podręcznik dziś nie wystarczy.

Oferta książek edukacyjnych powiększa się co roku. Coraz trudniej wybrać podręcznik zaspokajający oczekiwania nie tylko nauczyciela, ale również ucznia. Należy jednak pamiętać, że każdy podręcznik jest tak dobry, jak nauczyciel, który go używa. Jest on tylko narzędziem ułatwiającym pracę nauczycielom, porządkującym materiał dydaktyczny. Zdarza się jednak, że nauczyciele poświęcają zbyt dużo uwagi podręcznikowi, nadmiernie skupiają się na wypełnianiu kart pracy i ćwiczeń, zapominając o innych pomocach, materiałach i metodach pracy pobudzających wyobraźnię ucznia. Takie postępowanie prowadzi do rutyny i nudy, niszczy kreatywność nauczyciela i dziecka.

3. Jak wykorzystać inteligencje wielorakie w pracy z każdym uczniem?

Wykorzystanie na zajęciach teorii Howarda Gardnera prowadzi do autentycznego nauczania opartego na zainteresowaniach i preferencjach uczniów. Znajomość profilu inteligencji każdego dziecka w klasie pozwala nauczycielowi zaprojektować zajęcia w taki sposób, aby aktywności podejmowane przez uczniów pozwalały im gromadzić pozytywne doświadczenia edukacyjne, odkrywać, co robią najlepiej, zarządzać własną nauką.

Jednym ze sposobów wykorzystania teorii Gardnera jest tworzenie w klasie tzw. **centrów (ośrodków, stacji) nauki**, czyli miejsc koncentrujących się wokół różnych inteligencji. Uczniowie podejmujący aktywność w ośrodkach, nie tylko uczą się zgodnie ze swoimi preferencjami, ale mają szansę wypróbowania się w innych dziedzinach. Różnicowanie na zajęciach opierające się na centrach nauki nie polega na przygotowaniu tych samych zajęć w wersji trudniejszej (dla uczniów zdolnych) i wersji łatwiejszej (dla pozostałych), ale na

nauczaniu zgodnym z zainteresowaniami i stylami uczenia się. Jak wygląda to w praktyce? Za przykład posłużyć może poniższy plan zajęć poświęcony tematyce morza.

Temat zajęć: Morska przygoda.

Na dzisiejszych zajęciach wybierzemy się w podróż żaglowcem po morzu. Celem naszej podróży będą porty, w których wykonacie różne zadania. Możecie pracować indywidualnie, w parach lub grupach. Zdecydujcie sami, w której porcie się zatrzymacie. Możecie również odwiedzić kilka z nich i wykonać inne zadania.

Port 1 (rozwijanie inteligencji ruchowej):

Na żaglowcu każdy marynarz wykonuje różne prace. Wymyślcie, jakie zadania Wy będziecie wykonywać i przedstawcie je za pomocą ruchu pozostałym żeglarzom. Odgadnijcie, kto jest, za co odpowiedzialny. Zaprojektujcie zestaw ćwiczeń fizycznych przygotowujący załogę do wypłynięcia w morze.

Port 2 (rozwijanie inteligencji muzycznej):

Szanty to pieśni śpiewane na żaglowcach podczas pracy w celu synchronizacji czynności wykonywanych przez grupy żeglarzy. Śpiewane były zwykle przez załogę a cappella lub ton nadawał szantymen. Wysłuchajcie kilku pieśni i napiszcie swoją własną. Wybierzcie szantymena, który będzie nadawał ton i chór odpowiadających mu żeglarzy.

Port 3 (rozwijanie inteligencji wizualno-przestrzennej):

Zaprojektujcie i wykonajcie mapę połowów. Zaznaczcie na niej ławice ryb oraz trasę, po której będzie poruszał się żaglowiec. Oznaczcie na mapie kierunki świata. Wymyślcie i wykonajcie własny gwiazdozbiór, który wskazywał będzie żeglarzom drogę do domu w nocy. Nadajcie mu nazwę.

Port 4 (rozwijanie inteligencji językowej):

Wykonajcie mapę mentalną do tematu „Morska przygoda”. Umieście na niej rysunki związane z hasłami.

Port 5 (rozwijanie inteligencji matematyczno-logicznej):

Opracujcie plan dnia obowiązujący na żaglowcu. Określcie szczegółowy harmonogram zajęć. Przedstawcie go za pomocą osi czasu.

Port 6 (rozwijanie inteligencji przyrodniczej):

Korzystając z książek, atlasów, czasopism znajdujących się w porcie poszukajcie informacji na temat zwyczajów i życia wybranych stworzeń morskich. Sklasyfikujcie rośliny, ryby lub inne zwierzęta morskie w zależności od wielkości, kształtu, koloru lub innych kryteriów. Zaprojektujcie plakaty i przygotujcie wystawę.

Po wykonaniu zadań wszystkie grupy prezentują wyniki swojej pracy. W trakcie prezentacji uczniowie mogą zadawać pytania, uzupełniać wypowiedzi, dyskutować.

Praca w oparciu o centra nauki nie ma nic wspólnego z siedzeniem w ławce i przyswajaniem wiedzy podawanej przez nauczyciela. Uczniowie pracują różnymi metodami aktywnymi, począwszy od pracy w parach, grupach, poprzez symulacje, instrukcje, gry, zabawy, metody oparte na twórczym myśleniu i działaniu, po doświadczenia i obserwacje. Samodzielnie podejmują decyzję odnośnie sposobu pracy oraz rodzaju aktywności. Projektowanie zajęć w oparciu o teorię inteligencji wielorakiej wymaga jednak pewnych zmian zarówno w sposobie myślenia nauczyciela jak i organizacji przestrzeni edukacyjnej.

Po pierwsze ustawienie ławek w klasie – trzeba odejść od tradycyjnego ustawienia w rzędach, ponieważ nie daje to możliwości pracy w grupach, a ta jest niezbędna dla współdziałania i rozwijania umiejętności interpersonalnych.

Po drugie każde centrum może reprezentować kilka inteligencji – na początek można ograniczyć się do mniejszej ilości stanowisk i stopniowo dodawać kolejne.

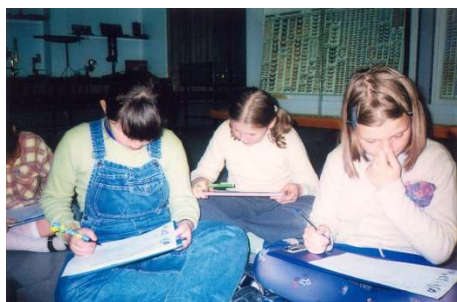
Po trzecie warto zadbać o to, by uczniowie pracowali z rozmachem, wykorzystywali duże arkusze papieru i ciekawe materiały – wpływa to na podniesienie poczucia własnej wartości oraz rozwija wizualnie. Atrakcyjne dla uczniów jest także stosowanie na zajęciach wyszukanego nazewnictwa – centra nauki mogą być raz portami i zespołami eksperckimi, innym razem stacjami badawczymi, laboratoriami, instytutami, itp. – w zależności od tematyki lub podejmowanych w nich działań.

Po czwarte warto być interaktywnym – zadbać o wszystkie obszary, w których uczniowie mogą być praktyczni (Uczysz o pieniądzech, ważeniu, mierzeniu? – Pozwól uczniom bawić się w sklep!)

I wreszcie, po piąte – warto określać ramy czasowe dla poszczególnych działań – wprowadza to porządek w grupie, mobilizuje do lepszej organizacji pracy, uczy aktywnego słuchania, szacunku dla innych, rozwija umiejętności intrapersonalne.

Kolejną efektywną metodą pracy z uczniami na I etapie edukacyjnym wykorzystującą wiedzę o inteligencji wielorakiej jest **projekt edukacyjny**. Stosowanie jej przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jest szczególnie zasadne, ponieważ pozwala ona różnicować pracę. Wybór tematu, form pracy, sposobów prezentacji i zadań do wykonania wynika z zainteresowań uczniów i powstaje przy ich współudziale – niekiedy zupełnie spontanicznie. Metoda projektu opiera się na naturalnej ciekawości dziecka, uczy stawiania pytań, komunikowania się, interakcji, rozwiązywania problemów. Czas przeznaczony na realizację projektu powinien być na tyle długi, by uczniowie mogli zrealizować zadania, ale na tyle krótki, by nie stracili zainteresowania nimi. Projekty mogą mieć charakter zadań realizowanych przez miesiąc, tydzień, dzień a nawet 1-2 godziny. Krótkie działania wymagają równie starannego przemyślenia i przygotowania, a ich realizacja może zostać powiązana, np. z zadaniem domowym.

Przykładem takiego czterogodzinnego projektu jest „Niezwyczajny świat owadów” – zajęcia



realizowane w klasie II, na terenie Instytutu Biologii UMK (Muzeum Przyrodnicze). Pierwszym etapem było przygotowanie przez uczniów, w ramach pracy domowej, arkuszy obserwacyjnych (co będzie przedmiotem obserwacji ustaliliśmy wspólnie). Arkusze miały różny charakter: jedni skupiali się na wyglądzie i budowie, inni na pomiarach, jeszcze inni koncentrowali się na miejscach, z jakich pochodzą owady. Kolejnym etapem była praca w oparciu o arkusze – uczniowie obserwowali eksponaty zgromadzone w Instytucie (owady z różnych stron świata) i wypełniali je danymi. Kolejne zadanie wykonywane było już w klasie - polegało na wykorzystaniu zebranych informacji i przygotowaniu w grupach map mentalnych. Uczniowie dobrali się w trzy grupy zadaniowe, zgodnie z danymi, które zgromadzili. Zakończeniem projektu była wystawa zorganizowana na terenie szkoły, na której uczniowie zaprezentowali: arkusze obserwacyjne zgromadzone w jeden wspólny Dziennik, gotowe mapy mentalne oraz prace plastyczne wykonane różnymi technikami (zadanie dodatkowe).

Przykładem wykorzystania metody projektu na dwóch godzinach lekcyjnych są zajęcia w klasie III - „Drzewa wokół nas – klon, kasztanowiec i lipa”. Zadaniem uczniów było zebranie materiałów do albumu. Uczniowie dobrali się w grupy zadaniowe: 1 grupa dokonywała pomiarów (z wykorzystaniem różnych miar – miara krawiecka, nietypowe miary – stopy, klamerki do bielizny, itp.) i sporządzała odbitki (kory, liści), 2 grupa rysowała drzewa (kształt korony, kolor liści, owoce, kwiaty, najbliższe otoczenie), 3 grupa pisała twórcze teksty w formie prezentacji drzewa („Jestem lipą...”). Po wykonaniu zadań przez wszystkie grupy, uczniowie w klasie przygotowali album, który systematycznie wzbogacany był przez kolejne karty oraz zdjęcia dotyczącej innych drzew.



Realizacja pierwszego projektu jest najtrudniejsza, każdy kolejny to podążanie za pomysłami dzieci, które są niedoścignymi ekspertami w poszukiwaniu atrakcyjnych tematów i zadań do wykonania. Za przykład posłużyć tu może projekt „Wynalazki i ich wynalazcy” realizowany w klasie III. Celem głównym projektu było: rozwijanie twórczego myślenia i zainteresowań uczniów oraz wdrażanie do korzystania z różnych źródeł informacji. Wynalazkami wybranymi wstępnie przez uczniów do projektu były: kompas, papier, lampa naftowa, telefon, samolot, aspiryna, żelazko (w trakcie realizacji projektu uczniowie zainspirowani poszukiwaniami dołożyli kolejne wynalazki – kusza, proch, banknoty, balon). Projekt realizowany był przez okres 1 miesiąca. Realizacja projektu poprzedzona była wyjściem do muzeum na wystawę prezentującą stare eksponaty. Uczniowie pracowali w czterech grupach: I grupa odpowiedzialna była za stworzenie „Klasowej księgi wynalazców i ich wynalazków”, II grupa za przygotowanie wystawy na terenie szkoły „Wpływ wynalazków na życie ludzi” (plakaty, ulotki, informacje, zaproszenia, ekspozycja wykonanych przedmiotów), III grupa – za przygotowanie krótkich przedstawień na temat wynalazców i zaprezentowanie jej uczniom klas I i II (zadaniem uczniów było wejście w rolę wybranej postaci, poznanie ciekawostek z jej życia, przygotowanie rekwizytów, stroju z właściwej epoki, charakteryzacji), IV grupa - zajmowała się tworzeniem rebusów i gier planszowych dla uczniów klas młodszych, które wykorzystane zostały do zabaw w trakcie w/w prezentacji wynalazców. Przed przystąpieniem do projektu opracowany został harmonogram działań, zasady pracy, omówione zostały wszystkie zadania oraz sposób prezentacji i oceny grup. Uczniowie zapoznani zostali z bibliografią (przygotowana przez nauczyciela biblioteki szkolnej) oraz stronami internetowymi i programami multimedialnymi dla dzieci prezentującymi temat. Wystawa i zajęcia dla młodszych uczniów spotkały się z dużym zainteresowaniem całej społeczności szkolnej, a „Klasowa księga wynalazców i ich wynalazków” stała się na długo jedną z najpoczytniejszych książek w klasie.

3. Obserwacje, doświadczenia, eksperymenty w świetle nowej podstawy programowej

Dziecięce eksperymentowanie to kolejny sposób na poznawanie świata. Doświadczenia i eksperymenty przeprowadzane z dziećmi na zajęciach nie muszą być trudne, największą wartość ma w sobie samo eksperymentowanie, zachęcanie uczniów do stawiania pytań, (Czego chcę się dowiedzieć?, Jak to zbadam?) i poszukiwania na nie odpowiedzi. A. Einstein powiedział „Pierwsze lekcje nie powinny zawierać niczego poza tym, co jest eksperymentalne

i interesujące do zobaczenia. Ładny eksperyment jest sam w sobie bardziej wartościowy niż dwadzieścia wzorów wydobytych z naszych umysłów". Pomysłów na badania i doświadczenia w klasach I-III jest mnóstwo. Dla przykładu przedstawię kilka z nich, nie wymagają one specjalnych pomocy, a sprawiają uczniom wiele satysfakcji

Eksperyment 1 – Moje zmysły (oko)

Pomoce: plastikowy kubek, 16 spinaczy biurowych, kartka i ołówek

Uczniowie dobierają się w pary i siadają naprzeciw siebie przy stoliku. Pośrodku stołu stoi plastikowy kubek. Uczniowie wrzucają kolejno, za pomocą wyprostowanej ręki osiem spinaczy biurowych do kubka. W I próbie mają otwarte oczy, w drugiej próbie mają jedno oko przysłonięte. Zadaniem uczniów jest zaobserwowanie, jak przysłonięte oko wpływa na celność rzutów oraz porównanie swoich wyników.

Eksperyment II – Moje ciało (czas reakcji)

Pomoce: prosty, długi patyk (miarka), pisaki w dwóch kolorach

Uczniowie dobierają się w pary. Jeden uczeń siada na krzeselku, drugi (trzymający pionowo przed sobą patyk) staje w odległości 30 cm. Na określony sygnał (np. „już”) uczeń stojący wypuszcza patyk z ręki. Zadaniem ucznia siedzącego na krześle jest jak najszybsze chwycenie patyka. Każdy ma 3 próby, kolejne chwytamy zaznaczane są pisakiem na patyku (każde dziecko ma swój kolor). Na koniec uczniowie porównują wyniki. Kto ma lepszy czas reakcji?

Eksperyment III – Moje ciało (Jestem kwadratem, czy prostokątem?)

Pomoce: ołówek, miarka krawiecka, kartka i ołówek

Uczniowie dobierają się w pary. Pierwsza osoba staje prosto z wyciągniętymi w bok prostymi rękoma. Zadaniem drugiej osoby jest dokonanie 2 pomiarów: wzrost, rozpiętość ramion (od palca serdecznego prawej ręki do palca serdecznego lewej ręki). Po dokonaniu i zanotowaniu pomiarów uczniowie zamieniają się rolami. Po zakończeniu porównują wyniki i odpowiadają na pytanie z tytułu eksperymentu.

4. Tytułem podsumowania...

Skuteczna realizacja podstawy programowej wymaga od nauczyciela otworzenia się na nowe trendy w edukacji. Nauczanie oparte na tradycyjnym przekazywaniu wiedzy poprzez wykład nie zdaje dziś egzaminu. Współcześni uczniowie mają wiedzę w zasięgu ręki – wystarczy wejść do „sieci” i za pomocą jednego kliknięcia odkryć jej nieograniczone zasoby. Różnorodność w Internecie w postaci gier, zabaw, filmów, zdjęć, animacji jest bezkonkurencyjna, dlatego warto z niej korzystać i przenosić ją do klasy szkolnej, tworząc środowisko stymulujące uczniów do rozwoju. Taka zmiana nauki w przygodę da uczniom i nauczycielom zadowolenie i satysfakcję.

Bibliografia:

- 1/ Alan Maley , *Project with young learners*, Oxford University Press, 2002
- 2/ Judy Harris Helm, Lilian G. Katz *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, CODN, 2003
- 3/Howard Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w praktyce*; przeł. Andrzej Jankowski, MT Biznes, 2009

Małgorzata Taraszkiewicz

Współpraca szkoły i rodziców na rzecz dziecka zdolnego

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Kto bardziej jest odpowiedzialny za wspieranie rozwoju dziecka – jego zdolności i talentów – nauczyciele czy rodzice?
3. W jaki sposób nauczyciele i rodzice mogą wspierać utalentowane dzieci?
4. Jak wspierać rodziców w poznawaniu teorii wielorakich inteligencji?
5. O wyobraźni pedagogicznej, czyli jak patrzeć na dziecko w sposób panoramiczny
6. Nauczyciele w służbie rodzicom zdolnych dzieci
7. Podsumowanie

1. Wprowadzenie

Zakończył się ogłoszony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej Rok Odkrywania Talentów – rok pełnienia przez szkołę jej szczególnej misji, polegającej na udzielaniu wszystkim dzieciom pomocy w rozwoju ich talentów i umiejętności. Jednak prace nad tą problematyką trwają nadal. Ośrodek Rozwoju Edukacji realizuje projekt „Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym”, którego jednym z zagadnień jest współpraca szkoły i rodziców na rzecz dziecka zdolnego.



Z problematyką opieki nad dzieckiem zdolnym wiążą się istotne wątpliwości, można więc na ten temat postawić interesujące pytania, które – moim zdaniem – padają zbyt rzadko. Pierwsze fundamentalne pytanie: Kto bardziej jest odpowiedzialny za wspieranie rozwoju dziecka – jego zdolności i talentów – nauczyciele czy rodzice? I drugie, nie mniej ważne: W

jaki sposób każda ze stron może wpływać na wspieranie utalentowanych dzieci – czy poprzez stawianie diagnoz lub hipotez diagnostycznych, czy dostarczanie właściwej stymulacji i materiału do rozwoju dziecka?

2. Kto bardziej jest odpowiedzialny za wspieranie rozwoju dziecka – jego zdolności i talentów – nauczyciele czy rodzice?

Na pierwsze pytanie nasuwa się prosta odpowiedź: odpowiedzialność za wspieranie rozwoju dziecka i wykorzystanie jego potencjału ponoszą nauczyciele i rodzice. Jednak nauczyciele do realizacji swego zadania powinni być profesjonalnie przygotowani. Mają też sposobność obserwowania dziecka w wymiarze często większym niż jego rodzice. Zwłaszcza w przedszkolu

i klasach I – III spędzają z dziećmi więcej godzin dziennie niż niejednokrotnie rodzice w ciągu tygodnia! Rodzice, nie mając fachowych podstaw teoretycznych, w procesie wychowania posługują się głównie intuicją, modelami wychowawczymi, które znają, realizują także osobiste ambicje i aspiracje, często własne niespełnione marzenia. Ale obserwują dziecko od urodzenia

i przebywają z nim w rozmaitych sytuacjach, więc bardzo dużo o nim wiedzą i znają je pod wieloma względami. Odpowiedzialność zatem jest podzielona, ale nie jest równa, ponieważ każda ze stron odpowiada za inne obszary oddziaływania na dziecko i jest ekspertem w innej dziedzinie wspierania dziecka.

3. W jaki sposób nauczyciele i rodzice mogą wspierać utalentowane dzieci?

Wydaje się, że do panoramicznej diagnozy dziecka muszą być przygotowani nauczyciele. Powinni umieć rozpoznawać profile rozwojowe i wiedzieć, w jaki sposób wspierać dziecko całościowo – jak wydobywać i pielęgnować ujawniane talenty, jak korygować i kompensować ewentualne problemy, aby nie przeszkadzały i nie hamowały rozwoju dziecka. Wielu rodziców, z którymi rozmawiam, opowiada, że szkolny obraz dziecka jest zupełnie inny niż ten, jaki widzą w domu. Bardzo często też nauczyciele i rodzice inaczej interpretują zachowania dziecka. Nauczyciele skarżą się, piszą uwagi, kiedy widzą, jak dziecko rysuje w zeszytach czy na sprawdzianach. Uznają te zdarzenia za przejaw braku koncentracji lub lekceważenia zadania. Natomiast dla rodziców takie zachowanie dziecka często oznacza

manifestację jego kreatywności i zdolności wizualno-plastycznych.

Aby pozytywnie rozwiązywać tego rodzaju sprawy, niezbędna jest dobra komunikacja między nauczycielami i rodzicami. Pamiętajmy, że komunikacja nie jest li tylko umiejętnością rozmawiania czy formułowania wypowiedzi. Komunikacja to sztuka porozumiewania się, słuchania i traktowania siebie wzajemnie z szacunkiem. Jest znacznie bardziej efektywna, kiedy nauczycielom i rodzicom przyświeca ten sam cel. A w omawianej sytuacji cel jest jednoznacznie wspólny i wskazuje konieczność wspierania rozwoju dziecka.



Dla diagnozy zdolności i talentów lub stawiania hipotez diagnozujących najważniejsze jest zharmonizowanie pozytywnych cech dziecka, nie zaś jego wad! Wręcz niezbędne jest stworzenie listy manifestacji niezwykłych cech, zachowań i umiejętności z obszaru szkolnego i pozaszkolnego – dlatego tak ważna jest komunikacja. Pamiętajmy, że część zachowań może się przejawiać tylko w przestrzeni domowej, część – jedynie w szkole. Być może nauczyciele powinni poprosić rodziców o taką listę lub przekazać im ją do wypełnienia. Z całą pewnością jednak diagnozowanie powinno być poprzedzone przeprowadzeniem rzetelnych wyjaśnień.

4. Jak wspierać rodziców w poznawaniu teorii wielorakich inteligencji?

Jestem zdania, iż na pierwszych spotkaniach nauczycieli z rodzicami w szkole, rodzice powinni otrzymać informacje na temat różnorodności przejawów zdolności i talentów u dzieci, w tym także w ich niedojrzalej formie! W praktyce mogłoby to przebiegać jako szczegółowe omówienie teorii, np. wielorakich inteligencji Howarda Gardnera, połączone z miniwarsztatem, na którym rodzice poćwiczyliby hipotezy diagnozujące, nauczyliby się

scalać manifestacje zdolności i talentów oraz interpretować je zgodnie z teorią Gardnera. Dałoby to wypracowanie wspólnego języka porozumiewania się i interpretacji zdarzeń oraz określania profilu inteligencji dziecka.

Warto podkreślić, iż to, co jest niezwykle w teorii Howarda Gardnera i jej rozwiązaniach praktycznych, to założenie, że każde dziecko (każdy człowiek) ma własny profil wielorakich inteligencji i że każdy profil jest dobry! Rodzic może powiedzieć: moje dziecko cechuje wysoki poziom inteligencji językowej i muzycznej, słabiej wypada w tym i w tym. To, że w innych dziedzinach osiąga gorsze rezultaty, nie dyskwalifikuje ani dziecka, ani rodzica. Każdy ma prawo do własnego profilu! To cudowne, że każdy jest inny. Przecież z małych dzieci wyrastają dorośli, którzy realizują się w różnych zawodach – nie można być takim samym jak inni, a różnicować się dopiero po ukończeniu szkoły!

Z doświadczenia wiem, że dla wielu rodziców spojrzenie na dziecko przez pryzmat teorii wielorakich inteligencji jest wielkim odkryciem, ponieważ uczy ona patrzenia na dziecko, jakie ono jest – a nie takie, jakim chcieliby je widzieć rodzice. Zwłaszcza na niektóre rodzaje wielorakich inteligencji należy zwrócić specjalną uwagę.

W tradycyjnej szkole szczególnie cenione są inteligencje językowo-lingwistyczna i matematyczno--logiczna. Jeżeli dziecko ma profil o wysokich parametrach w tych dziedzinach, zapewne będzie odnosić szkolne sukcesy. Inne rodzaje inteligencji, np. kinestetyczna, intrapersonalna czy interpersonalna, w szkole nie są szczególnie cenione – dzieci za ich przejawy otrzymują nawet uwagi i niskie oceny.

Dlatego rodzice dzieci o nieszkolnych profilach inteligencji są tym mocno zaniepokojeni i zatroskani o bliższą i dalszą przyszłość swoich dzieci.

Prowadzę wykłady dla rodziców dzieci, które uczęszczają na zajęcia w ramach Uniwersytetu Dziecięcego. Rodzice bardzo aktywnie interesują się wieloma tematami: Jak rozpoznawać zdolności i talenty u dzieci? Jak wspierać te talenty, aby dziecko rozwijało się harmonijnie i wyrastało na zdolnego, ale też i szczęśliwego człowieka? Jak nie narzucać dziecku własnych oczekiwań? Czy dziecko, które ma dysleksję lub słabe stopnie z określonego przedmiotu szkolnego, może być utalentowane?

Otrzymuję od rodziców wiele informacji zwrotnych i podziękowań, m.in. za Gardnera.

Niektórzy piszą, że inaczej spojrzeli na swoje dziecko, na jego zachowanie. Zrozumieli, że nie wszyscy muszą wyrosnąć na profesorów prawa, bo któż by nas wtedy bawił, wzruszał i skłaniał

do refleksji, projektował wynalazki i dostarczał emocji z aren sportowych czy scen.

Podkreślam więc jeszcze raz, że początkiem dobrej współpracy i dzielenia się odpowiedzialnością za wspieranie talentów dziecka jest dobra komunikacja i zrozumiały dla obu stron kontekst interpretacyjny po to, by mówić wspólnym językiem i rozumieć się, realizując wspólny cel.

Warto też wiedzę rodziców wzbogacić o tematykę dotyczącą charakterystycznych problemów związanych z dominantami inteligencji i ich wpływie na ogólny obraz funkcjonowania dziecka. Innymi słowy: należy uświadomić rodzicom, że nawet jeśli pewna cecha dziecka nie znajduje akceptacji, może ona być spójna z całym systemem profilu dziecka i jego linią rozwoju, np.:

- dziecko o dominancie matematyczno-logicznej może przejawiać pewne lekceważenie dla spraw związanych z ekspresją artystyczną, ruchem fizycznym lub mieć kłopoty z wyrażaniem emocji czy nawiązywaniem interakcji społecznych;
- dziecko kreatywne może mieć trudności z organizacją czasu, respektowaniem obowiązków;
- dziecko o dominancie intrapsychicznej może sprawiać wrażenie wycofanego, mało aktywnego i słabo przedsiębiorczego.



Nie znaczy to, że należy zlekceważyć ten stan rzeczy i pozostawić bez reakcji brak chęci do aktywności fizycznej czy bałagan lub słabe funkcjonowanie społeczne. Jak najbardziej trzeba się tym zająć, ale w odpowiedni sposób. Zakładam, że nauczyciele wyposażeni są w taką wiedzę, a rodzice muszą ją sobie przyswoić (docelowy może być rodzicielski coaching – bardzo dojrzała forma wspierania rozwoju dziecka!).

Zarówno nauczyciele, jak i rodzice powinni umieć dostosować metody wychowania

i nauczania do określonego profilu dziecka, ponieważ każde z nich uczy się nieco inaczej i potrzebuje nieco innych zabiegów wychowawczych!

Być może nauczyciel mógłby przygotować materiał informacyjny dla rodziców i polecić im odpowiednie lektury, a na kolejnych zebraniach omawiać je w dyskusji z rodzicami.

Ta forma współpracy nie powinna być lekceważona, ponieważ jest szczególnie użyteczna przy formułowaniu planów rozwoju dziecka, chociażby podczas pisania IPET.

5. O wyobraźni pedagogicznej, czyli jak patrzeć na dziecko w sposób panoramiczny

Warto poruszyć inny ważny wątek edukacyjny, istotny zarówno dla nauczycieli, jak i rodziców. Bywa, że specjalne uzdolnienia i talenty, które choć tkwią w człowieku, to – parafrazując słowa A. Masłowa – domagają się ujawnienia, a mogą nawet zostać nieodkryte z powodu trudności i problemów związanych z nieodpowiednim spełnianiem przez dziecko oczekiwań jego opiekunów, wychowawców i nauczycieli. Obserwuje się bowiem pewną skłonność do zajmowania się u dziecka tym, czego nie ma, zamiast tym, co ma. Tak zwane braki manifestowane przez dziecko, np. w postaci nieosiągania właściwych postępów w nauce (matematyce, ortografii czy skokach przez kozła), zawężają pole widzenia osobowości dziecka w pełnym obrazie. Paradoksalnie więc w następstwie koncentracji na „brakach” u dziecka są one wręcz wzmacniane (amplifikowane), a tymczasem pozytywny potencjał pozostaje niezauważony i nikt się nim nie zajmuje.

Można by to zjawisko potraktować jako nadopiekuńczość pedagogiczną, gdyby jej efektem nie było zatracanie talentów dzieci. Wiele problemów rozwojowych, traktowanych jako „braki”, rozwiązuje się jednak samoistnie, co wynika z prawa rozwoju. Przekonują o tym życiorysy wielu ludzi, np. prof. Roberta J. Sternberga z Tufts University, który został uznany za jednego z najwybitniejszych psychologów poznawczych i jest ekspertem od kreatywności i inteligencji. Sternberg wspomina, że przez trzy lata nauki w szkole podstawowej był miernym uczniem, a w testach osiągał fatalne wyniki IQ. Gdy miał 10 lat, trafił na nauczyciela,

który z niewyjaśnionych dla niego powodów, jak sam mówi, uwierzył w niego... i odtąd zaczęło mu iść coraz lepiej. Być może był to efekt skoku rozwojowego, a być może wystąpił efekt Pigmaliona lub efekt odpowiedniego doboru metod edukacyjnych do potrzeb i możliwości oraz profilu rozwojowego. Warto przypomnieć sobie tzw. zasadę wspólnego losu, w przypadku oddziaływania na dzieci absolutnie nie do przecenienia! Zgodnie z tą teorią losy dziecka zależą w dużej mierze od kompetencji, nastawień i przekonań ich wychowawców i nauczycieli.

Niebagatelne znaczenie ma też wyobraźnia pedagogiczna, czyli umiejętność patrzenia na dziecko w sposób panoramiczny.

Proponuję dwie opowieści w celu uelastycznienia wyobraźni pedagogicznej i nauczenia się, jak widzieć dziecko w panoramicznej perspektywie.

Nieśmiała Tosia

Tosia jest nieśmiała, zamknięta w sobie. W pierwszym roku pobytu w przedszkolu bawiła się sama, mimo że nauczycielki starały się nakłonić ją do zabaw grupowych (tzn. rozwijać u niej zachowania społeczne). Dziewczynka jednak odmawiała, wolała bawić się samodzielnie – rysowała, cicho odpowiadała na pytania, kiedy były kierowane bezpośrednio do niej.

Tosia jest uważnym obserwatorem i udziela odpowiedzi nad wyraz dojrzałych. Kiedy słuchała opowieści o przekształcaniu się poczwarki w motyla, zamiast okazać oczekiwaną radość

i zachwyty, zapytała, płacząc: „A co się stało z poczwarką?”. Kiedy babcia chciała kupić jej nową lalkę, oświadczyła: „Dziękuję, mam już jedną” (z pewnością są to wypowiedzi niezwykle dla dziecka). Tosia też pięknie rysuje. Być może będzie artystką lub filozofem? Zbilansujmy jej cechy: bardzo wrażliwa, wręcz nadwrażliwa, introwertywna, refleksyjna, uzdolniona artystycznie.

Czy można zabiegami pedagogicznymi uczynić z niej superlidera? Można, ale po co?

Nie będzie on na pewno odzwierciedleniem jej potencjału!

Wrażliwa Zosia

Perfekcyjna i przewrażliwiona Zosia od urodzenia z łatwością popada w skrajne emocje.

Nie mówiła w ogóle, dopóki nie nauczyła się mówić doskonale – pełnymi zdaniami i wielokrotnie złożonymi. Kiedy coś nie dzieje się zgodnie z jej oczekiwaniami lub nie uda jej się długo przygotowywana praca, wpada w szał, rzuca wszystkim i obraża się na cały świat (w bezpiecznych warunkach domowych, bo w szkole nie sprawia kłopotów wychowawczych, a wręcz nie umie sobie poradzić z agresją innych dzieci). Brawurowo wykonuje przestrzenne kompozycje, projekty domów z klocków, papieru czy plasteliny albo za pomocą programu komputerowego. Tworzy też komiksy na komputerze. Ma wielką wyobraźnię, ogromny zasób słów i rozległą wiedzę ogólną,

którą zdobywa dzięki Internetowi i rozmowom z innymi. Swobodnie używa słów ze słownika dorosłych, szybko się uczy nowych pojęć, dopytując o znaczenie, kiedy napotyka nowe słowo.

Lubi matematykę, ma niezwykle poczucie humoru oraz wysoki iloraz inteligencji (130 IQ).

Jest bardzo sprawna ruchowo, zręczna, osiąga bardzo dobre rezultaty w wielu dziedzinach.

Po bilansie można postawić hipotezę, że dziecko rozwija się w kierunku językowo-artystyczno-

-ruchowym. Być może wybierze zawód projektanta, reżysera lub aktora?



Można oczywiście próbować temperować jej charakter i osłabiać perfekcjonistyczną naturę, ale czy ten zabieg nie zablokuje rozwoju jej potencjału?

Obie dziewczynki, aby rozwijać swoje talenty, potrzebują właściwego wsparcia. Wymagają właściwej pomocy edukacyjnej – a to kolejny duży problem w zakresie wspierania talentów dzieci. Z jednej strony pomoc ta polega na odpowiednim korygowaniu i kompensowaniu problemów w przypadku określonych trudności, np. zakłóceń integracji sensorycznej, problemów emocjonalnych, dysleksji, i w tym zakresie nauczyciel w zasadzie powinien pełnić rolę doradcy pierwszego kontaktu oraz pomagać w kierowaniu rodzica z dzieckiem do odpowiedniego specjalisty, np. psychologa, ortoptyka, specjalisty IS.

Z drugiej strony dziecko zdolne powinno otrzymać wsparcie w postaci określonych działań, zajęć, właściwej organizacji przestrzeni życiowej dla szlifowania zdolności i talentów.

Pomoc taka może przyjąć następujące formy, które są już powszechnie znane:

- zaoferowania dziecku udziału w zajęciach pozalekcyjnych;
- przydzielenia nauczyciela tutora (opiekuna);
- przygotowania dla dziecka na lekcjach zadań o zwiększonym poziomie trudności;
- proponowania udziału w konkursach, olimpiadach i udzielanie wsparcia w przygotowaniach do nich;

- wypłacania stypendium naukowego za wysokie osiągnięcia w nauce i/lub sportowego za osiągnięcia w tej dziedzinie;
- organizacji indywidualnego programu nauki.

6. Nauczyciele w służbie rodzicom zdolnych dzieci

Opieka nad dzieckiem lub uczniem zdolnym, sprawowana w poradni lub szkole, powinna być świadczona również poprzez rodziców, ale we właściwy sposób. Czasem trzeba ochronić dziecko przed zbyt inwazyjnymi rodzicami, którzy za pośrednictwem swoich dzieci chcą realizować swój własny plan niespełnionych marzeń i narzucają dziecku swoje ideały i cele.

To dość trudna sytuacja, zwłaszcza że najważniejsze jest poczucie radości i szczęścia dziecka. Jeśli dziecko jest nieszczęśliwe, bo musi chodzić na treningi tenisa, daje tym samym ważny sygnał, że realizowany przez rodziców plan rozwoju jest mu obcy. Dlatego lepiej jest po prostu spytać: Co byś chciał robić najbardziej, gdybyś mógł? Kiedyś na takie pytanie usłyszałam odpowiedź 12-latka: „Chciałbym chodzić na lekcje tańca, ale mama uważa, że to nie dla chłopców”.

Inne problemy pojawiają się, gdy dziecko pochodzi z rodziny dysfunkcyjnej. W takiej sytuacji trzeba je wesprzeć szczególnie, gdyż u progu rozwoju napotyka na poważne trudności, np. z powodu kłopotów finansowych rodziców nie ma środków na książki, komputer, wyjazdy na obozy naukowe itp. Dla rozwoju dziecka fundamentalną sprawą jest poczucie bezpieczeństwa, jednak w tym przypadku rodzina nie może mu tego zapewnić. Z badań nad tzw. efektem mnożnikowym wynika, że wystarczy jedna pomocna dłoń, jedna życzliwa osoba, która wspiera dziecko, aby jego rozwój przebiegał prawidłowo⁷.

⁷ Naukowcy uniwersytetu w Yorku przeprowadzili badania warunków życia dzieci i młodzieży dla organizacji charytatywnej CPAG (Child Poverty Action Group). Podstawą były dane z 2006 roku, uwzględniające 43 różne kryteria, podzielone na siedem grup, takie jak: opieka zdrowotna, subiektywne samopoczucie fizyczne i psychiczne, stosunki dzieci z rodzicami i rówieśnikami, środki materialne (poziom zamożności), zachowanie (stopień zagrożenia przemocą), stopień wykształcenia oraz warunki mieszkaniowe i środowisko. W rankingu 29 państw (UE plus Islandia i Norwegia) najlepiej wypada Holandia, przed krajami skandynawskimi. Spośród państw postkomunistycznych dzieciom najlepiej wiedzie się w Słowenii (miejsce 7.), Czechach, Słowacji i Estonii (miejsca 16-18.). Polska jest na miejscu 20., zaś Wielka Brytania na 24. (wyprzedza tylko Rumunię, Łotwę, Litwę i Maltę). Niemcy są na miejscu 8., a Francja na 15. Polska wypada najlepiej w dziedzinie opieki zdrowotnej (śmiertelność niemowląt, otyłość, aktywność fizyczna) oraz oświaty. W obu tych kategoriach zajmuje miejsce

Większość rodziców jest dumna z posiadania utalentowanego dziecka. Mimo to mają prawo być nieco przerażeni, kiedy uświadomią sobie odpowiedzialność, która na nich spoczywa. Rodzice nie muszą wiedzieć, jak wspierać swoje utalentowane dzieci – radą powinni im służyć specjaliści: nauczyciele, pedagodzy, psychologowie.

7. Podsumowanie

Reasumując, wsparcie dziecka zdolnego – płynące zarówno ze strony szkoły i innych specjalistów, jak i jego rodziców – jest procesem skorelowanych działań stron uczestniczących w procesie wychowawczym. Wszyscy zaangażowani w to działanie muszą nauczyć się współpracować ze sobą w pełnym znaczeniu tego słowa i szerokim rozumieniu tego procesu. Powinni pamiętać, że wspieranie zdolności i talentów nie jest jednoroczną akcją, ale formowaniem człowieka – spełnionego i szczęśliwego.

Bibliografia

1. H. Gardner, M.L. Kornhaber, W. K. Wake, „Inteligencja: wielorakie perspektywy”, WSiP, Warszawa 2001.
2. H. Gardnem, „Inteligencje wielorakie”, Wydawnictwo Laurum, Warszawa 2010.
3. S. Simmons, J.C. Sommons, „Jak określić inteligencję emocjonalną, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2001.
4. M.Taraszkiewicz, A. Karpa, „Jak wspierać zdolnego ucznia”, WSiP, Warszawa 2001.
5. P.G. Zimbardo P.G., F.L. Ruch „Psychologia i życie”, PWN, Warszawa 1988
6. Law of common fate, zob. Zimbardo,1988.

8.

Najgorszy wynik Polska uzyskała w subiektywnej kategorii fizycznego i psychicznego samopoczucia dzieci i młodzieży oraz w kategorii materialnych warunków życia – w obu tych kategoriach zajmuje dopiero 26. miejsce. Nasz kraj został też umieszczony na dalekim, 23. miejscu w kategorii warunków mieszkaniowych i środowiska („Gazeta Prawna” z 21 kwietnia 2009 r.).

Sebastian Wasiołka

Media w edukacji – czemu warto się przyjrzeć

Spis treści

1. Wstęp
2. Zmiany? Oby na lepsze...
3. Ułatwienia w życiu
4. Działania wielozadaniowe - czy są efektywne? Fakty i mity
5. Warto poznać i korzystać - Portal scholaris
6. Prezentacja portalu
7. Prezentacja interaktywna
8. Praca w trybie off-line
9. Praca z edytorem treści
10. Podsumowanie

1. Wstęp

Któż z nas nie chciałby, aby proces nauki był lekki, łatwy i przyjemny? Pewnie nie raz przedstawiano nam wizję urządzeń w całości realizujących proces nauczania, wyposażonych w słuchawki, po założeniu których usłyszane treści edukacyjne automatycznie zapisują się w mózgu, lub następstwa zażycia magicznej pigułki, która uaktywnia nadprzyrodzone zdolności przyswajania informacji.

Wspomniane próby zdobycia informacji i przetworzenia ich w wiedzę można przenieść do wątków powieści z gatunku science fiction⁸ lub traktować jak opowieści z bajki.

Artykuł zawiera wskazówki, w jaki sposób wykorzystać naturalne umiejętności współczesnego ucznia w posługiwaniu się Technologiami Informacyjno-Komunikacyjnymi (TIK) oraz informacje na temat praktycznego stosowania nowych technologii i kanałów przekazu informacji w edukacji. Jako wzór posłużył portal Scholaris⁹ – zaprezentowane zostały możliwości połączenia pracy dydaktycznej nauczyciela z internetowym portalem edukacyjnym oraz wybrane przykłady wykorzystania portalu Scholaris w procesie lekcyjnym.

2. Zmiany? Oby na lepsze...

Proces nauczania wymaga zaangażowania oraz właściwej organizacji czasowo- -przestrzennej. Oznacza to przede wszystkim duże nakłady własnej pracy, ale może być ona uatrakcyjniona, między innymi dzięki wielokanałowemu przekazowi informacji, pobudzającemu wiele zmysłów, a przez to zwiększającemu prawdopodobieństwo zapamiętania informacji.

Bardzo często młodzi ludzie zaczynający edukację mają oczekiwania i wyobrażenia o szkole zupełnie różne od zastanej rzeczywistości. Dobrą ilustracją tego zjawiska jest film „Hibernatus”, w którym odnaleziony zostaje człowiek zamrożony przez ponad pół wieku w bryle lodu. Z obawy przed szokiem psychicznym związanym ze zmianami cywilizacyjnymi, jakie zaszły w międzyczasie, postanowiono odtworzyć warunki panujące w chwili jego

⁸ Ang.: fantastyka naukowa.

⁹ <http://www.scholaris.pl>, Narodowy System Edukacji Wirtualnej Scholaris.

zaginięcia, również w szkole, która idealnie nadawała się do tego celu. Francuska komedia z wyśmienitą rolą Louisa de Funèsa pokazuje konserwatyzm szkoły i jej nieczułość na zachodzące zmiany. Podany przykład nie ilustruje jedynie sprawy wyposażenia szkół w sprzęt i urządzenia TIK, lecz także sposób podejścia do realizacji samego procesu edukacyjnego.

Największe zmiany zachodzą w świecie technologii i są najszybciej wprowadzane w życie, wymuszając równocześnie przemiany kulturowe, społeczne czy edukacyjne. Powodują też inne konsekwencje – w sferze mentalności człowieka, a które dokonują się najtrudniej i wymagają najwięcej czasu. Są jednak konieczne i nieuniknione, gdyż „Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo rozwoju, nie należy zatem spodziewać się w tych obszarach żadnej stabilizacji”¹⁰.

„Analfabetami XXI wieku nie będą ci, którzy nie potrafią czytać i pisać, ale ci, którzy nie będą potrafili się uczyć, odczuć i uczyć na nowo”¹¹ – to chyba najtrafniejsze określenie czasów, w których obecnie się znajdujemy, oraz zadań, jakie stawia przed nami nowa technologia. „Kształtujemy nasze narzędzia, a potem one kształtują nas”¹² – stąd konieczność stałego doskonalenia i zmiany własnego warsztatu pracy, przede wszystkim jednak świadomego korzystania ze zdobyczy techniki. Przemiany w obszarach społecznych, kulturowych i mentalnych pozostają we wzajemnych interakcjach i tak należy je postrzegać, a główną rolę w ich kreowaniu odgrywają media, które nie stanowią jedynie przedłużenia danego zmysłu, ale ośrodkowego układu nerwowego.

Proces edukacji należy zatem rozpatrywać wieloaspektowo. Dotychczasowe relacje nauczyciel – uczeń zostały wzbogacone (lub zakłócone) przez wiele czynników zewnętrznych, których intensywność oraz charakter może decydować o sukcesie lub porażce, a tym samym o losach każdego ucznia. Warto zatem, aby nauczyciel wzmacniał swoją czujność pedagogiczną i przemawiał do uczniów językiem dla nich zrozumiałym, wykorzystując w świadomy sposób narzędzia TIK oraz przede wszystkim zdrowy rozsądek.



Wbrew pozorom pokolenia „Cyfrowych Tubylców” oraz „Cyfrowych Imigrantów”, pomimo różnych systemów wartości, oczekiwań, aspiracji i osobistych doświadczeń, dużo łączy i mogą one bardzo wiele się od siebie nauczyć. Ci pierwsi z łatwością uruchomią i będą posługiwać się tabletami, iPadami, urządzeniami przenośnymi oraz platformami e-learningowymi, portalami edukacyjnymi itp. Mają natomiast poważne problemy

¹⁰ J. Morbitzer, *Od maszyn dydaktycznych do mikrokomputerów i Internetu*, [w:] *Komputer w edukacji*, red. naukowej J. Morbitzer, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków 2005.

¹¹ A. Toffler, *Future Shock*, Zysk, Warszawa 1999.

¹² McLuhan M.: *Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka*. Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa 2004

z utrzymywaniem właściwych relacji międzyludzkich – często nie potrafią się odnaleźć w społeczeństwie i wykazują niewielką empatię, w skrajnych przypadkach przeradzającą się w narcyzm. Wzajemna współpraca może zatem przynieść korzyści każdej ze stron, trzeba tylko, jak w przypadku każdej komunikacji, znaleźć odpowiedni kanał transmisyjny i język przekazu.

3. Ułatwienia w życiu

Twórca eutyfroniki¹³, prof. Józef Bańka, zauważył częste występowanie zjawiska, które nazwał „syndromem łatwości życia”¹⁴. Pokazuje ono, że dostęp do technologicznie nowych urządzeń i nowoczesnych gadżetów spowodował duże techniczne uproszczenie codziennego życia, ułatwienie wywiązywania się z obowiązków, przy jednoczesnym minimalizowaniu pracy fizycznej wykonywanej przez człowieka. Towarzyszy temu zminimalizowany wysiłek umysłowy, co ma poważne konsekwencje moralne, powodując zaburzenia w systemie wartości człowieka, który poprzez osiąganie określonych celów powinien nie tylko zdobywać dobra, ale też uczyć się przewyższania trudności. A zatem nadmierne ułatwienie życia jest negatywnym ubocznym skutkiem rozwoju technologicznego, powodującym degradację środowiska psychicznego człowieka w warstwie fizycznej i intelektualnej.

Każdy z nas otrzymuje codziennie setki informacji o nowych urządzeniach, rozwiązaniach czy technologiach. Przeważnie odbywa się to w połączeniu z kreowaniem stylu ich używania. Tworzone są reklamy informujące na przykład, że korzystanie z mobilnego Internetu daje nam mnóstwo przyjaciół i sprawia, że stajemy się rozchwytywani w każdym towarzystwie. Podobnie korzystanie z nowego modelu telefonu pozwala pokonać wszystkie dotychczasowe problemy i zdobyć uznanie w gronie rówieśników, a może nawet zaimponować (często przechytryć) przełożonego lub nauczyciela.

Otrzymując setki informacji o sposobach ulepszenia życia, nabycia większej sprawności, szybkości i efektywności działania, wiele osób próbuje przenieść podobny styl bycia również na obszar edukacji.

4. Działania wielozadaniowe - czy są efektywne? Fakty i mity

Dlaczego młodzi ludzie tak szybko i często wierzą w kierowane do nich z ekranu telewizyjnego obietnice łatwego zysku? Zaskakująca jest siła przekazu medialnego i jego wpływu na człowieka, a w szczególności na młodego odbiorcę, który w żaden sposób nie jest przygotowany na wielokanałowy przekaz informacji, bardzo często zmanipulowany.

„Media rywalizują ze sobą, walcząc o nasz czas i uwagę. Pojawiają się i wymierają jak żywe organizmy opisane przez Darwina”¹⁵. Dlatego trudno młodemu człowiekowi, który jednocześnie podłączony jest do sieci Internet, skupić się na wykonywaniu jednej czynności. Ilość możliwości stwarzanych przez to medium jest tak ogromna, że pozostaje ono cały czas w zasięgu ręki (czyt. myszki) człowieka, powodując, że „odbiorca dostosowuje rytm własnego życia do oferowanego mu przekazu”¹⁶.

¹³ *Eutyfronika* – nauka zajmująca się zagadnieniami ochrony podstawowych wartości ludzkich w świecie cywilizacji technicznej.

¹⁴ Bańka J.: *Cywilizacja-Obawy-Nadzieje*. Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1979.

¹⁵ P. Levinson, *Nowe, nowe media*, Wydawnictwo WAM, Warszawa 2010.

¹⁶ *ibidem*.

„Temat wielozadaniowości mózgu należy wstawić między mity”¹⁷. Skupienie się na nauce przy włączonym i podłączonym do Internetu komputerze powoduje, że proces uczenia staje się niemal niewykonalny. Kiedy grupa studentów otrzymała zadanie wyszukania informacji i przetworzenia ich w programie analitycznym, studenci biegli w używaniu komputera i Internetu w pierwszej kolejności zainstalowali komunikatory, następnie co pewien czas zaglądali do poczty internetowej i śledzili wiadomości w serwisach internetowych. Całkowicie przyjęli realia portali społecznościowych, nie zauważając, że czas na wykonanie zadania minął. Zadanie, które z pozoru wydawało się łatwe, jednak w założonym przez nich czasie, i to znacznie przekraczającym limit potrzebny na jego realizację, nie zostało wykonane i mało kto potrafił wyjaśnić, co się stało.

Podobna sytuacja przytrafiła się praktykantkom, które odbywały staż w firmie. Rozpoczęły naukę do egzaminu magisterskiego zbyt późno, bo na kilka dni przed obroną. Pytane o powody, odpowiadały, że nie potrafiły wcześniej wygospodarować czasu na przygotowanie się, choć zagadnienia znane im były od dłuższego czasu. Pierwsze przypuszczenie, jakie powstało, łączyło się z imprezowym trybem studenckiego życia, ale okazało się nietrafne, a po szczegółowej analizie rozkładu dnia studentek wnioski nasunęły się same – ilość godzin spędzanych on-line oraz zaangażowanie w portale społecznościowe i komunikację z przyjaciółmi pochłaniały je całkowicie.

Zjawisko to trafnie zostało nazwane „trwałym, częściowym rozkojarzeniem uwagi, czyli stanem nieustannego bycia zajęтым, zwracania uwagi na wszystko bez skoncentrowania się na czymkolwiek”¹⁸. Wielozadaniowość zapewnia „Cyfrowym Tubylcom” natychmiastową gratyfikację i przesuwaa realizację celów długoterminowych w przyszłość. Wykonywanie wielu czynności w jednym czasie stwarza wrażenie szybszej pracy, jednak badania jednoznacznie dowodzą, że proces przełączania się mózgu z jednego zadania na drugie pochłania czas, który zmniejsza jego wydajność, a chroniczna i intensywna wielozadaniowość może opóźnić odpowiedni rozwój kory mózgowej, odpowiedzialny m.in. za rozumowanie abstrakcyjne i planowanie czasoprzestrzenne”¹⁹.

5. Warto poznać i korzystać - Portal scholaris

Przedstawione wyżej informacje są niezbędne dla nauczyciela podejmującego pracę z uczniami w środowisku sieciowym. Należy zdawać sobie sprawę z faktu, że młodzi ludzie oczekują wszystkiego natychmiast (zob. pkt „Ułatwienia w życiu”) oraz wydaje im się, że różne czynności można wykonywać jednocześnie (zob. pkt „Wielozadaniowość – fakty i mity”). Wielu z nich będzie próbowało w tym samym czasie przeglądać Internet, prowadzić ze znajomymi rozmowy on-line, słuchać muzyki i rozwiązywać zadania, nie widząc wielkiego problemu – marnotrawienia czasu. Nauczyciel nie powinien biernie obserwować poczynań uczniów, lecz stanowczo pilnować terminowości wykonania zadań oraz jakości rozwiązywanych prac.

Rozpoczynając pracę z uczniami, należałoby przygotowywać ich na sytuacje, które będą towarzyszyły im w trakcie nauki, i zastanowić się nad przeprowadzeniem ćwiczenia pokazującego, jak może zakończyć się źle przemyślana praca wielozadaniowa. Zaoszczędzi się

¹⁷ John J. Medina, 12 principles for surviving and thriving at work home and school, Wydawnictwo Prószyński Media, Warszawa 2009.

¹⁸ G. Small, G. Vorgan, iBrain: Surviving the Technological Alteration of the Modern Mind, Wydawnictwo Wesper, Poznań 2011.

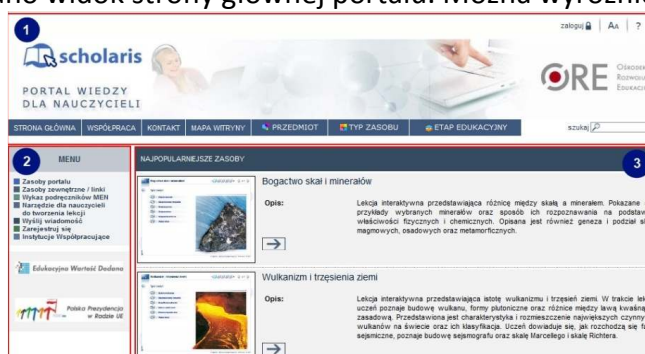
¹⁹ ibidem.

w ten sposób czas na tłumaczenie i wyjaśnianie wiele razy tego samego zagadnienia. Jako przykład może posłużyć film²⁰ pokazujący roztargnienie, a następnie rozgoryczenie, które towarzyszy człowiekowi źle pojmującemu wielozadaniowość.

Wyposażeni w wiedzę o funkcjonowaniu mechanizmów pracy w sieci, spróbujmy prześledzić możliwości oferowane przez portal Scholaris. Korzystanie z portalu może odbywać się w różnych wariantach.

6. Prezentacja portalu

Portal Scholaris stanowi nowoczesne narzędzie dydaktyczne, wspomagające proces nauczania w szkole. Zapewnia dostęp do bogatej bazy zasobów edukacyjnych umożliwiających pracę na wszystkich etapach kształcenia, z większości przedmiotów, w tym na realizację ścieżek międzyprzedmiotowych. W portalu znajduje się kilka tysięcy animacji, slajdów, tekstów, symulacji, gier dydaktycznych, filmów, zdjęć, ilustracji oraz ćwiczeń sprawdzających do wykorzystania na lekcji, aby urozmaicić i wzbogacić każde zajęcia szkolne. Na rysunku 1. pokazano widok strony głównej portalu. Można wyróżnić w nim 3 obszary:



Rysunek 1. Strona główna portalu Scholaris

- 1) Menu górne – zawiera panel nawigacyjny umożliwiający korzystanie z funkcjonalności portalu: logowanie, współpraca z portalem, mapa witryny oraz opcje przeszukiwania zawartości portalu.
- 2) Menu lewe – pozwala na przełączanie się pomiędzy funkcjonalnościami portalu, m.in. na uruchomienie zaawansowanej przeglądarki zasobów („Zasoby portalu”), przeglądarki zasobów zewnętrznych („Zasoby zewnętrzne/linki”), przeglądanie wykazu podręczników na stronach MEN, uruchomienie narzędzia do tworzenia zasobów, wysyłanie i odbieranie wiadomości, przegląd instytucji współpracujących oraz zarejestrowanie się w portalu.
- 3) Menu prawe – wyświetla zasoby edukacyjne portalu i lub informacje wybrane z panelu nawigacyjnego.

Dzięki mechanizmom wspierającym użytkowników w pracy z zasobami edukacyjnymi łatwo jest odnaleźć potrzebne materiały i następnie wykorzystać je na swoich zajęciach, realizując dany przedmiot lub zagadnienie. Do tego celu wykorzystuje się wyszukiwarkę, wpisując słowo kluczowe i/lub zawężając wyniki poszukiwań za pomocą specjalnie przygotowanych filtrów/kryteriów wyszukiwania, tj.:

²⁰ YouTube: http://www.youtube.com/watch?v=xO_oEGHWSMU, dostęp 20.07.2011

- a) typ zasobu – podstawowe typy zasobów, które najczęściej są wykorzystywane na zajęciach lekcyjnych to:
- symulacje, animacje – zagadnienia tematyczne przedstawione w postaci praktycznych, animowanych przykładów. Najczęściej wykorzystuje się je do zaprezentowania zjawisk lub zagadnień trudnych do przeprowadzenia w rzeczywistości ([przykład](#));
 - prezentacje multimedialne – sekwencje ilustracji lub zdjęć opatrzonych narracją ([przykład](#));
 - teksty – opisy merytoryczne i metodyczne dotyczące prezentowanego zagadnienia ([przykład](#));
 - e-lekcje – elektroniczne lekcje zawierające część podającą, często w postaci filmów, narracji, animacji, oraz część sprawdzającą w postaci ćwiczeń interaktywnych, dzięki czemu uczniowie mogą pracować z nimi samodzielnie, np. w domu ([przykład](#));
 - zdjęcia, ilustracje – obiekty lub elementy uzupełniające omawiane zagadnienia ([przykład](#));
 - gry, ćwiczenia sprawdzające – interaktywne elementy pozwalające na sprawdzenie wiadomości podczas edukacyjnej gry ([przykład](#));
 - filmy – przedstawiające doświadczenia lub zjawiska, bardzo trudne lub czasochłonne, by zaprezentować je w szkolnym laboratorium ([przykład](#)),
- b) nazwa przedmiotu – dostępna jest większość przedmiotów szkolnych,
c) etap edukacyjny – przedszkole oraz I, II, III i IV etap kształcenia.

Na rysunku 2. przedstawiono menu pojawiające się po wybraniu kryterium „Typ zasobu” z menu górnego.



Rysunek 2. Kryterium Typ zasobu

Po zaznaczeniu pojedynczego elementu lub kilku elementów następuje automatyczne filtrowanie bazy zasobów, dzięki czemu w prawym menu pojawią się tylko zasoby spełniające założone kryterium. Równocześnie pojawia się okienko z zaawansowaną wyszukiwarką, pozwalającą na doprecyzowanie zapytania.

Na rysunku 3. pokazano okienko z zaawansowaną wyszukiwarką.

WYSZUKIWANIE ZASOBU

Wyszukiwarka zaawansowana pozwala na tworzenie złożonych zapytań. Proszę wypełnić poniższy formularz i dodać warunek do zapytania za pomocą przycisku "Dodaj warunek". Kryteria w ramach jednego warunku są łączone za pomocą łącznika logicznego "I" natomiast warunki są łączone za pomocą łącznika logicznego "lub". Po dodaniu odpowiednich kryteriów proszę użyć przycisku "Wyszukaj".

Tytuł:

Opis:

Etapy edukacyjne:

Typ zasobu:

Przedmiot/Kategoria:

Pliki:

Autor:

Licencje:

Copyright:

Własność:

Źródło:

Sortowanie:

Rysunek 3. Zaawansowane wyszukiwanie zasobów

Dzięki możliwości precyzyjnego kierowania pytań do bazy danych bardzo łatwo jest odnaleźć zasoby pasujące do danego tematu lub zagadnienia oraz przeprowadzić sortowanie według jednego z kryteriów.

Trybu prezentacyjnego nie należy mylić z wykładem, gdyż ta forma prowadzenia zajęć nie jest atrakcyjna dla uczniów. W czasie jednej z konferencji profesor prowadzący sesję naukową pytał prelegentów: „Ma pan prezentację czy coś do powiedzenia?”. Rzeczywiście, łatwo przekształcić prezentację w wykład, czyli „sposób przekazywania informacji z notatek nauczyciela do notatek ucznia, bez przechodzenia przez mózg jednego ani drugiego”²¹ i zanudzić wszystkich słuchaczy. Dlatego zasoby portalu Scholaris w pełni integrują się z urządzeniami prezentacyjnymi, tj. tablicą interaktywną, a dodatkowo niektóre z nich zostały wyposażone w moduły dedykowane właśnie pracy z tablicą. Wynika stąd drugi sposób pracy z portalem.

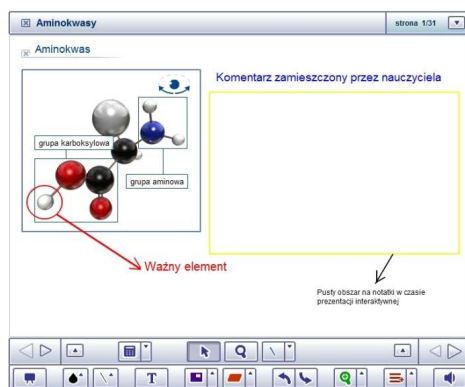
7. Prezentacja interaktywna

Każdy zasób znajdujący się w portalu Scholaris może zostać odtworzony na tablicy interaktywnej i z jej wykorzystaniem zaprezentowany na zajęciach lekcyjnych. Również inne urządzenia wspomagające pracę z tablicą, tj. tablety, systemy do głosowania itp., można zintegrować z portalem Scholaris. Nie ma znaczenia producent czy technologia, w jakiej tablica interaktywna została wykonana, a także maksymalna rozdzielczość, jaką obsługuje projektor – zasoby zamieszczone w portalu odtwarzają się w dowolnej konfiguracji. Równie skutecznie można zatem prezentować zasoby na tablicy optycznej, laserowej, ultradźwiękowej, analogowej czy elektromagnetycznej, z projekcją przednią lub tylną – liczy się jedynie pomysłowość nauczyciela i dopasowanie do omawianego zagadnienia na lekcji.

Dodatkowo w portalu zamieszczono specjalne rodzaje zasobów, które posiadają dedykowane panele narzędziowe, uzupełniające funkcjonalności tablicy interaktywnej, dzięki czemu praca z tablicą staje się jeszcze łatwiejsza. Należą do nich m.in. ekran interaktywny ([przykład](#)) oraz lekcja interaktywna ([przykład](#)).

Na rysunku 4. pokazano przykład panelu narzędziowego wspomagającego pracę z tablicą interaktywną, zawartego w lekcji interaktywnej.

²¹ D.Tapscott, Cyfrowa dorosłość. Jak pokolenie sieci zmienia nasz świat, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010.



Rysunek 4. Panel narzędziowy.

Za jego pomocą do prezentowanej lekcji można nanosić komentarze i graficzne elementy, tj.: linie, figury geometryczne itp., oraz zakrywać i odkrywać fragmenty każdego ekranu.

Wyżej wymienione tryby pracy wymuszają na nauczycielu pracę on-line, tzn. w trakcie prezentowania zasobów edukacyjnych. Należy przy tym cały czas posiadać aktywne połączenie z Internetem. W przypadku problemów z połączeniem z Internetem można przygotować zajęcia, korzystając z trzeciego sposobu pracy z portalem.

8. Praca w trybie off-line

Każdy zasób zamieszczony w portalu Scholaris można zapisać na dysku komputerowym i używać bez konieczności łączenia z Internetem. Daje to pewność, że w przypadku nagłego zerwania połączenia z Internetem, nauczyciel będzie mógł kontynuować zajęcia i nie tracić czasu, oczekując na ponowne połączenie z siecią.

Po wybraniu dowolnego zasobu należy kliknąć przycisk „Pobierz wszystko” (Rysunek 5.) i wskazać na dysku lokalizację dla pliku.

Rysunek 5. Szczegóły zasobu.

Postępując w podobny sposób, można pobrać każdy inny zasób zamieszczony w portalu i odtworzyć w czasie lekcji, np. z wykorzystaniem tablicy interaktywnej.

Praca z portalem Scholaris to nie tylko korzystanie z gotowych zasobów, można również samodzielnie tworzyć lekcje lub inne elementy interaktywne. Do tego celu należy wykorzystać czwarty tryb pracy z portalem.

9. Praca z edytorem treści

Nauczyciel może w bardzo łatwy sposób stać się autorem treści edukacyjnych, projektując w najmniejszych szczegółach wygląd każdego ekranu e-lekcji. Do tego celu został zamieszczony edytor treści umożliwiający tworzenie zaawansowanych ekranów lekcyjnych i wyposażanie ich w elementy, tj.: teksty, filmy, zdjęcia, narracje itp. Dodatkowo edytor zawiera moduł pozwalający na tworzenie zestawu pytań, czyli testu kontrolnego, podsumowującego lekcję, temat bądź dane zagadnienie. Pytania kontrolne mogą zawierać charakterystyczne elementy, spotykane w testach elektronicznych, takie jak.: pytanie typu luka, pojedynczy lub wielokrotny wybór, łączenie w pary, wzory matematyczne, sortowanie elementów (poziome lub pionowe) czy uzupełnianie brakujących elementów. Do każdego rodzaju pytania można zaprojektować informacje, które będą się pojawiały w przypadku udzielenia odpowiedzi przez ucznia (zarówno dobrej, jak i złej), oraz sposób naliczania punktów.

Na zakończenie pracy z edytorem każdą lekcję można zapisać na dysku komputera i/lub udostępnić uczniom.

10. Podsumowanie

Wszystkie przedstawione wyżej sposoby pracy z portalem Scholaris odnoszą się do pracy nauczyciela, opisując możliwości, jakie daje portal w zakresie pracy prezentacyjnej. Należy je traktować jako jeden z elementów lekcji i nie próbować wypełniać zajęć dydaktycznych wyłącznie prezentacjami zasobów elektronicznych, gdyż w zdecydowanej większości przypadków może zakończyć się to niepowodzeniem. Proces lekcyjny będzie o wiele bardziej ciekawy, jeśli zostanie urozmaicony wieloma elementami i metodami dydaktycznymi, szczególnie tymi, które aktywizują uczniów do samodzielnej pracy.

Można więc wykorzystać zaprezentowane sposoby pracy jako wstęp do zajęć, omówienie konkretnego zagadnienia lub powtórkę tematu, a w dalszej części zaplanować samodzielną pracę uczniów z zasobami portalu Scholaris, pamiętając o micie wielozadaniowości.

Zasoby wskazane przez nauczyciela uczniowie mogą przeglądać lub rozwiązywać na lekcji, a następnie kontynuować pracę w domu. Portal można również wykorzystać przy powtarzaniu zagadnień, planowaniu powtórek, budowaniu bazy informacji zarówno własnej, jak i uczniów.

Praca z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym z uczniami zdolnymi, jest możliwa do zrealizowania np. poprzez zróżnicowanie stawianych zadań. Jest to szczególnie ważne, gdyż dzieci nadzwyczaj zdolne często „cierpią na typowe objawy ADHD – impulsywność, brak koordynacji ruchowej, dezorganizację, roztargnienie i nieumiejętność skupienia się na szczegółach”²². Trudno zaplanować z góry zadania dla dziecka zdolnego, gdy nie można przewidzieć, ile czasu będzie mu potrzebne na rozwiązanie problemu. Można natomiast przygotować dużą ilość zadań, zróżnicowanych, np. pod kątem trudności, i dawkować je w zależności od tempa pracy dziecka.

²² G. Small, G. Vorgan, iBrain: Surviving the Technological Alteration of the Modern Mind, Wydawnictwo Vesper, Poznań 2011.

Należy również pamiętać, że „nieoczekiwana wygrana czy nagroda jest o wiele cenniejsza niż stała gratyfikacja”²³. Zatem każda forma nagrody czy zwrócenia uwagi na pracę ucznia, docenienia jego trudu i może często ukrytego zaangażowania prędzej czy później przyniesie efekt w postaci zwiększenia chęci do nauki. Pamiętamy tylko tych nauczycieli (tych ludzi), którzy byli w stanie nas zainspirować do działania, wytyczyć kierunek tych działań i pomagać w dążeniu do osiągnięcia celu.

W przyszłości planuje się stworzenie funkcjonalności pozwalających na realizację nauczania w systemie e-learning, co otworzy kolejne możliwości wykorzystania potencjału drzemiącego w Scholarisie.

Bibliografia:

1. Bańka J.: Cywilizacja-Obawy-Nadzieje. Warszawa, 1979
2. Levinson P.: Nowe, nowe media. Warszawa, 2010
3. McLuhan M.: Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka. Warszawa, 2004
4. Medina John J.: 12 principles for surviving and thriving at work home and school. Warszawa, 2009
5. Morbitzer J.: Od maszyn dydaktycznych do mikrokomputerów i Internetu, [W:] Komputer w edukacji. Red. Naukowy J.Morbitzer. Kraków, 2005
6. Small G., Vorgan G.: iBrain: Surviving the Technological Alteration of the Modern Mind.. Poznań, 2011
7. Tapscott D.: Cyfrowa dorosłość. Jak pokolenie sieci zmienia nasz świat. Warszawa, 2010
8. Toffler A.: Future Shock. Warszawa, 1999

²³ ibidem.

Danuta Pyrdoł

Od scenariusza do oceniania – jak organizować pracę w grupie zróżnicowanej

Spis treści

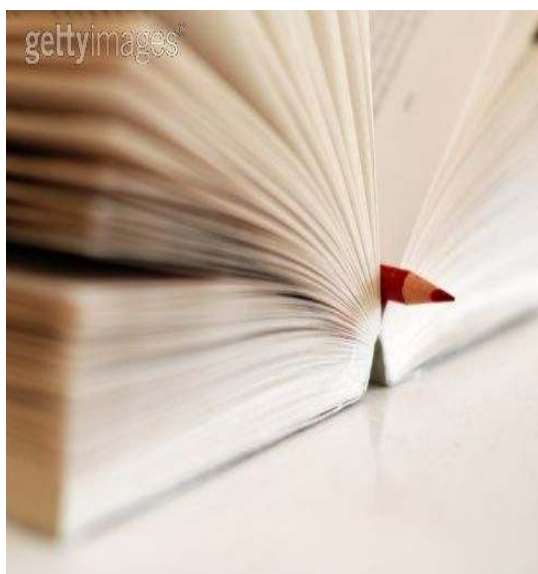
- 1. Indywidualizacja**
- 2. Podstawa programowa → podręcznik/dostosowanie ↔ uczeń**
- 3. Scenariusz zajęć uwzględniający pracę z grupą różnorodną**
- 4. Sprawdzanie wiedzy i zadania domowe**
- 5. Ocenianie**
- 6. Refleksja**

„Początkiem każdej nauki jest osobiste doświadczenie”

Hans Zeier

1. Indywidualizacja

Obowiązek „indywidualizacji pracy z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia” zapisany jest w § 6.1. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 roku[1]



Indywidualizowanie to z jednej strony kształtowanie wyjątkowych cech, umiejętności. Z drugiej – z punktu widzenia nauczyciela – oznacza takie dostosowywanie sposobów pracy, aby te indywidualne, osobowe właściwości ucznia mogły się jak najlepiej rozwinąć.

Sprowadzając indywidualizowanie do poziomu konkretnej pracy, nauczyciel powinien odpowiedzieć sobie na pytanie: W jaki sposób mam organizować tok pracy z uczniem/uczniemi, czyli dostosowywać zasady, metody, formy pracy, oceniania, mierzenia postępów, aby zrealizować zakładane cele i nauczanie było efektywne?

Zadanie zapisane w języku rozporządzenia należy przenieść na PLANOWANIE i REALIZACJĘ nauczania/wychowania prowadzonego z zespołem uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, aby w wyniku tego procesu mogły zostać zaspokojone specyficzne potrzeby każdego dziecka i aby dziecko mogło się uczyć i nauczyć.

2. Podstawa programowa → podręcznik/dostosowanie ↔ uczeń

W procesie dydaktycznym uczniowie (z wyjątkiem głębiej upośledzonych) realizują podstawę programową kształcenia ogólnego. W oparciu o nią opracowywane są programy nauczania, a następnie podręczniki i ćwiczenia. Podstawa określa CO uczeń ma umieć, a podręczniki powinny być pomocne w realizacji zapisów określonych w podstawie.

Jakkolwiek byśmy się my, nauczyciele, nie buntowali – to nie podręcznik i jego „przerabianie” stanowi centrum szkolnej edukacji. Najważniejsze jest dziecko, które ma jak najwięcej umieć z tego, co zawiera podstawa programowa, a dobór sposobu nauczania wynika z analizy możliwości i potrzeb ucznia.

W szkole warto się przyjrzeć relacji nauczanie – uczenie się. Bardzo wrażliwym miejscem jest styk założeń, z którymi przed zespołem klasowym staje nauczyciel, i ich możliwości realizacyjnych przez uczniów. Punktem wyjścia są zapisy podstawy programowej oraz rozpoznane przez nauczycieli możliwości i ograniczenia ucznia, które mają decydujące znaczenie dla doboru metod, form i środków pracy.

Przykładowe zagadnienia wybrane z podstawy programowej, zestawione ze sposobami dostosowania ich realizacji do niektórych potrzeb uczniów

Etap edukacyjny	Zagadnienia ujęte w podstawie programowej	Trudności/dysfunkcje/potrzeby ucznia O czym wiem, co dostrzegam?	Sposoby dostosowania/indywidualizacji Co mogę zrobić, aby pomóc uczniowi w opanowaniu zagadnienia z podstawy?
-----------------	---	---	--

I etap edukacyjny	<p>1. Edukacja polonistyczna Uczeń kończący klasę III: 1) korzysta z informacji: a) uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji</p>	<p>Niedosłuch umiarkowany, uczeń nosi aparat słuchowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń siedzi pośrodku sali albo w pobliżu tablicy, tak aby słońce nie świeciło mu w oczy; – osoba mówiąca stoi przodem do dziecka; – nauczyciel zapisuje na tablicy główne hasła, wokół których toczy się praca, rozmowa; – nauczyciel co jakiś czas podchodzi do dziecka i przekazuje z bliska najważniejsze treści, sprawdzając ich zrozumienie
	<p>2. Język obcy nowożytny Uczeń kończący klasę III: 4) czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania</p>	<p>Mylenie liter podobnie ułożonych w przestrzeni, mylenie liter zbliżonych brzmieniem; opuszczanie głosek podczas czytania</p>	<ul style="list-style-type: none"> – więcej czasu na przygotowanie tekstu do czytania; – krótsze albo/i nieco prostsze teksty; – odpytywanie z tekstu, który uczeń mógł wcześniej przećwiczyć
	<p>7. Edukacja matematyczna Uczeń kończący klasę III: 16) rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty (...) rysuje odcinki o podanej długości; oblicza obwody trójkątów, kwadratów i prostokątów (w centymetrach)</p>	<p>Trudności z określaniem położenia przedmiotów w przestrzeni, bałagan na ławce, spadające przedmioty; niedokładne rysowanie; trudności z wyznaczaniem kolejności i tworzeniem sekwencji</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznawanie figur w zabawach, na rysunkach; – zabawy: reagowanie czynnością na określony kształt; – konstruowanie z geometrycznych klocków, obrysowywanie figur; – ćwiczenia w odmierzaniu, porównywaniu długości na konkretnym materiale w przestrzeni, sumowanie wyników pomiaru

II etap edukacyjny	<p>Historia i społeczeństwo V. Współdziałanie w sprawach publicznych 3. Ojczyzna. Uczeń: 2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski</p>	<p>Trudności z określaniem położenia przedmiotów w przestrzeni i na kartce, kłopoty ze wskazywaniem kierunków geograficznych w przestrzeni i na mapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie powiększonego konturu mapy do zaznaczania i odszukiwania informacji na podstawie atlasu; – w trakcie pracy z mapą wskazywanie punktów odniesienia; – wspólne z uczniami sporządzanie legendy do własnych map
	<p>Przyroda 6. Właściwości substancji. Uczeń: 1) wymienia znane właściwości substancji (woda, cukier, sól kuchenna) i ich mieszanin (ocet, sok cytrynowy) występujących w jego otoczeniu</p>	<p>Mała umiejętność w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyciągania wniosków, uogólniania; – dostrzegania relacji między obserwowanymi zjawiskami, przemianami 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzanie przez dzieci doświadczeń na lekcji; – praca w grupach z pomocą ze strony kolegów i koleżanek; – zachęcanie do przeprowadzania doświadczeń w domu (jeśli dziecko może liczyć na pomoc rodziców); – sporządzenie dla ucznia notatki w formie zdań do uzupełnienia wyrazami podanymi w ramce
III etap edukacyjny	<p>Chemia 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Uczeń: 2) wykonuje obliczenia związane z przygotowaniem, rozcieńczaniem i zatężaniem roztworów stosując pojęcia: stężenie procentowe i molowe</p>	<p>Trudności w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nauczeniu się wzorów; – dokonywaniu przekształceń wzoru; – zamianie jednostek; – wykonywaniu obliczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń zapisuje wzór kolorem, w ramce; – podczas kolejnych lekcji przypominamy wzór i dokonujemy jego przekształceń (mogą to robić uczniowie); – przygotowujemy serię prostszych zadań, w których uczeń ma tylko przekształcić wzór, albo zamienić jednostki, a wielkości liczbowe są dostosowane do jego umiejętności
		<p>Uczeń jest uczestnikiem konkursów przedmiotowych, zainteresowany chemią</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie dodatkowych, trudniejszych zadań; – przejrzenie z uczniem i wybór dodatkowych zajęć

			pozaszkolnych; – włączenie ucznia do pomocy kolegom podczas lekcji
	Geografia 1. Mapa – umiejętności czytania, interpretacji i posługiwania się mapą. Uczeń: 1) wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawianiu różnych informacji geograficznych na mapie; posługuje się skalą mapy do obliczenia odległości w terenie	Kłopoty z dostrzeganiem powiązań między obrazem na mapie a obiektami w rzeczywistości; trudności w przeliczaniu odległości na podstawie skali; trudności w dokonywaniu obliczeń	– wybieramy jeden rodzaj skali jako wyjściowy dla ucznia, następnie włączamy później (jeśli się uda); – przygotowujemy zadania, do których obliczenia są prostsze

3. Scenariusz zajęć uwzględniający pracę z grupą różnorodną

Podstawą efektywnej pracy jest jej ZAPLANOWANIE w momencie rozpoczynania pracy z dzieckiem. Jego podstawę stanowią następujące działania:

- rozpoznanie sytuacji dziecka (obserwacja, dokumentacja pedagoga, psychologa, pielęgniarki szkolnej, informacje od wychowawcy, wywiad z rodzicami);
- ustalenie na pewien okres (semestr, rok szkolny), w odniesieniu do zagadnień programowych, odpowiedzi na pytanie, co i w jaki sposób należy dostosować, aby maksymalnie umożliwić danemu uczniowi opanowanie treści i umiejętności przewidzianych w programie;
- przyjrzenie się strukturze całej klasy oraz określenie, w jaki sposób i dla których uczniów trzeba dostosować metody, formy i środki pracy.

Wynikiem przemyśleń i działań nauczyciela powinno być wypracowanie materiałów zawierających dostosowane zadania, zaplanowanie zadań domowych dla konkretnego ucznia oraz pamiętanie o uczniu w trakcie lekcji.

Fragment przykładowego scenariusza zajęć podsumowujących wiadomości z języka angielskiego

WPROWADZENIE

Ponieważ jest to lekcja podsumowująca, bazujemy na wiedzy posiadanej już przez uczniów. Posadź uczniów w taki sposób (pary, kilkuosobowe zespoły), aby mogli sobie nawzajem pomagać.

1. Wręczenie uczniom listu z instrukcją wykonania zadania zapisaną w języku angielskim.
2. Wspólne odczytanie i przetłumaczenie listu.

Uczniowi z niedowidzeniem wręcz tekst z powiększoną czcionką. Podejdź do ucznia niedosłyszącego i poproś, aby potwierdził, czy rozumie tekst. Jeśli to konieczne, rozdaj niektórym uczniom wcześniej przygotowane karteczki z tłumaczeniami wyrazów z listu. Sprawdź, czy wszyscy w klasie zrozumieli tekst.

3. Nawiązanie do różnych sposobów sporządzania notatek: zapis na kartce, zapis w specjalnym zeszyte lub kalendarzu, notowanie na luźnych karteczkach.

Zademonstruj i pozwól na bezpośredni ogląd przykładowego notatnika, kalendarza.

4. Przedstawienie celu lekcji, którym jest nauka tworzenia mapy pamięci, służącej utrwaleniu wiadomości i umiejętności z języka angielskiego.

Pokaż przykładową mapę pamięci, zwróć uwagę na sposób konstruowania, zawieś ją w widocznym miejscu.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

Praca z mapą pamięci

Uczniom, którzy samodzielnie nie sporządzą schematu, rozdaj przygotowane wcześniej wzory mapy do uzupełnienia.

1. Rozrysowanie i opisanie głównych zagadnień: czasownik „can”, części ciała, nowe zwroty. *Zawieś duży schemat mapy na tablicy. Objaśnij sposób wykonania zadania. Sprawdź, czy uczniowie poprawnie kreślą schemat. Jeśli to konieczne, dopytaj uczniów, czy rozumieją polecenie i wiedzą, jak je wykonać.*

2. Rozrysowanie i opisanie zagadnień szczegółowych:

- „can”: zdanie oznajmujące, pytanie, przeczenie;
- części ciała: uzupełnianie podpisów;
- słownictwo: czasowniki i zwroty.

Czuwając nad samodzielną pracą uczniów, wskazuj jednocześnie tych, którzy uzupełniają duży schemat. Sprawdzaj poprawność wykonania zadania przez uczniów.

3. Uzupełnianie zagadnień szczegółowych rozdanyymi przez nauczyciela ilustracjami.

Uczniów, którzy wcześniej wykonają zadanie, poproś o pomoc wybranym osobom. Wspólnie sprawdźcie poprawność wykonania zadania.

Rozwiązywanie zadań z karty pracy

Rozdaj karty pracy przygotowane na trzech poziomach trudności. Jeśli decydujesz się na pracę z gotowymi ćwiczeniami, określ wcześniej, który uczeń, jakie i ile ćwiczeń ma wykonać. Uczniowie mogą wykonywać zadania w zespołach albo w parach.

4. Sprawdzanie wiedzy i zadania domowe

Znając możliwości uczniów, w podobny sposób jak karty pracy przygotowujemy pisemne wersje sprawdzianów. Pamiętajmy również, że niekiedy należy zastosować ustne sprawdzanie wiedzy.

Zapowiadamy sprawdziany przynajmniej na tydzień przed terminem ich przeprowadzenia. Wśród nauczycieli wprowadzamy zwyczaj zapisywania w konkretnym miejscu sprawdzianów planowanych w danej klasie, aby uniknąć nakładania się terminów.

Warto pamiętać, że możliwość wydłużenia czasu pracy ze sprawdzianami nie oznacza konieczności pozbawiania ucznia przerwy śródlekcyjnej. Wystarczy ograniczyć liczbę zadań albo tak ją opracować, żeby uczeń mógł zapisywanie zastąpić wybieraniem odpowiedzi, podkreślaniami, łączeniem fragmentów tekstu, uzupełnianiem wyrazów.

Przykładowe zadania dostosowane do trzech potencjalnych poziomów umiejętności

KRÓLEWSKIE KOSZULE

Wersja A

Na jedną koszulę dla króla potrzeba 4 m materiału. W królewskich warsztatach utkano tkaninę o długości 15 m. Czy wystarczy ona na 4 królewskie koszule? Zapisz obliczenia i odpowiedź.

Wersja B

Na jedną koszulę dla króla potrzeba 4 m materiału. W królewskich warsztatach utkano tkaninę o długości 15 m. Ile koszul można z niej uszyć? Zapisz obliczenia i odpowiedź.

Wersja C

Na jedną koszulę dla króla potrzeba 4 m materiału. W królewskich warsztatach utkano materiał o długości 15 m. Ile koszul można z niego uszyć? Zapisz obliczenia i odpowiedź.

1 koszula – 4 m materiału

2 koszule –

3 koszule –

4 koszule –

Odpowiedź: Z 15 m materiału można uszyć koszule.

Przykładowe polecenia pisemne dla uczniów rozpisane na trzy poziomy. Temat dotyczy tego samego problemu, obejmuje te same zagadnienia z podstawy

OSZCZĘDZAMY WODĘ

Wersja A

Na podstawie przeczytanego tekstu zapisz 4 pomysły na oszczędzanie wody. Dopisz również swoje propozycje.

Wersja B

Przeczytaj tekst 2 razy. W jaki sposób dzieci oszczędzały wodę? Zapisz odpowiedzi.

Wersja C

Zastanów się, w jaki sposób możemy oszczędzać wodę. Przeczytaj bardzo uważnie tekst w ramce, a następnie podkreśl te zapisy, które dotyczą oszczędzania wody.

5. Ocenianie

Wewnątrzszkolny System Oceniania to przepisy określające organizację i zasady oceniania uczniów w danej szkole. Jest zgodny z zapisami Ustawy o systemie oświaty (Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy wraz z rozporządzeniami zmieniającymi to rozporządzenie.

Cytowane wcześniej Rozporządzenie z 17 listopada 2010 określa grupy uczniów, dla których nauczyciel musi dostosowywać wymagania edukacyjne do ich potrzeb i możliwości.



Formułując kryteria oceniania dla Marka, ucznia ze zdiagnozowaną dysleksją, biorę pod uwagę:

- wymagania edukacyjne przyjęte dla grupy uczniów w jego wieku;
- możliwości i ograniczenia Marka, które wyznaczą maksymalny pułap jego możliwości w danym czasie (rozpoznanie „dynamiczne”): mylenie liter, cyfr o podobnym kształcie, mylenie kolejności znaków w zapisie działań;
- ocenę czy formy, środki, metody pracy dobieierałam odpowiednio dla tego ucznia; warto sprawdzić podczas lekcji, jak uczeń radzi sobie z samodzielnie rozwiązywanymi zadaniami;

- nakład pracy i motywację Marka – podczas ostatniego sprawdzianu Marek był nieobecny, pisał więc nieco inny sprawdzian dzień później;
- aktualny stan zdrowia, skutki stosowanej terapii medycznej, sytuację rodzinną.

Poziom celów, które planuję osiągnąć, pracując z danym uczniem, musi być jak najbardziej zbliżony do wymagań dotyczących ogółu dzieci. Owo „jak najbardziej” zawiera w sobie konieczność przeanalizowania przez nauczyciela metod, form i środków pracy w obszarze dostosowania, które może zastosować, aby uczeń był w stanie się nauczyć.

W praktyce cały czas poszukuję jak najlepszego sposobu dotarcia do dziecka. Może okazać się, że sprawdzian z działań na ułamkach zwykłych (mimo wcześniejszej analizy) był zbyt trudny dla ucznia z problemami w uczeniu się matematyki. W takiej sytuacji po tygodniu pracy ponownie sprawdzam jego wiedzę. Mogę wówczas odpytać ucznia, obserwując stosowaną przez niego strategię rozwiązywania zadań, co jednocześnie będzie kolejną okazją do ustalenia przyczyn trudności w nauczaniu się.

Ocenianie to zagadnienie bardzo trudne, gdyż szkoła mocno tkwi w systemie porównywania (rankingi szkół, nagradzanie za wyniki w nauce, głośne omawianie ocen ze sprawdzianów). Od uczniów natomiast oczekujemy, aby byli mądrzy i rozumieli, że koledzy i koleżanki mogą mieć mniejsze możliwości i z tego powodu są niekiedy inaczej oceniani. To trudne dla ucznia, gdy inny dostaje lepszą ocenę niż on i uważa ponadto, że praca kolegi jest gorsza.

Warto, żeby dzieci po cyklu zajęć integracyjnych i w codziennych kontaktach dowiadywały się o sytuacjach, które mają wpływ na ocenianie i są następstwem możliwości i trudności danego dziecka. Niekiedy muszą być o tym poinformowani również rodzice (bez konkretnych sytuacji dotyczących uczniów, gdyż obowiązuje nas tajemnica).

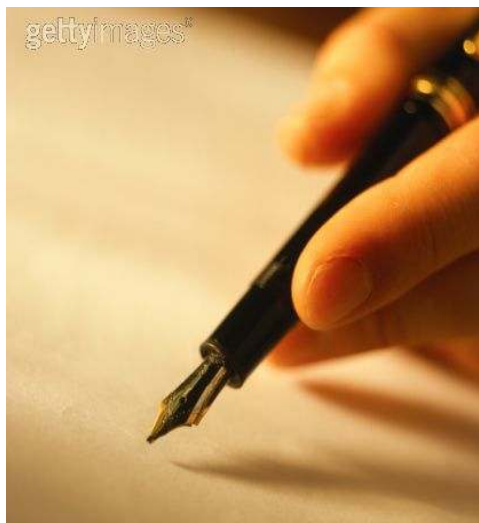
Systemowe rozstrzygnięcie, poprzedzone konsultacjami z rodzicami i nauczycielami, mogłoby doprowadzić do wypracowania rozwiązań, dzięki którym szkoły już nie będą potrzebowały praktykować „pozbywania się” uczniów, tak zwanych trudnych albo obniżających wyniki sprawdzianów zewnętrznych.

Odrębnym zagadnieniem, budzącym wiele wątpliwości, jest dostosowanie warunków i form zewnętrznych sprawdzianów i egzaminów do możliwości uczniów. Należy przy tym pamiętać, że nowy egzamin gimnazjalny będzie przygotowany dla uczniów kończących naukę w gimnazjum zgodnie z nową podstawą programową, która zaczęła obowiązywać ich w roku szkolnym 2009/2010. Przystąpi do niego 420 tys. uczniów trzecich klas gimnazjum.

Egzamin, jak dotychczas, będzie składał się z trzech części – humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej i z języka obcego nowożytnego. Jego wyniki, co jest nowością, będą odnosiły się do zadań z każdego z pięciu bądź sześciu zakresów:

- język polski.
- historia i wiedza o społeczeństwie,

- matematyka,
- przedmioty przyrodnicze,
- język obcy nowożytny na poziomie podstawowym,
- język obcy nowożytny na poziomie rozszerzonym.



6. Refleksja

Nauczania od wychowania nie da się oddzielić. Są to PROCESY nawzajem przenikające się. Procesy, czyli zaplanowane przez nauczyciela działania, rozłożone w czasie, z określonymi celami i sposobami realizacji oraz z możliwością oceny efektywności dotychczasowych działań.

Warto powtórzyć od czasu do czasu, że nie jestem: polonistą, historykiem, biologiem... Jestem nauczycielem/nauczycielką matematyki, języka angielskiego... Jestem też wychowawcą, bo tego nie sposób oddzielić. W moim polu widzenia i działania znajdują się:

- uczeń/uczniowie i uczennice (kto?);
- zaplanowane cele (co?);
- metody, środki, formy (w jaki sposób?).

Wnioski wynikające z odpowiedzi mają pomóc w efektywnym dostosowaniu środowiska szkolnego do potrzeb ucznia, aby umożliwić mu odnoszenie sukcesów w szkolnej edukacji.

BIBLIOGRAFIA

1. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży. Prawne ABC dyrektora przedszkola, szkoły i placówki, www.ore.edu.pl
2. Podstawa programowa kształcenia ogólnego, www.men.gov.pl

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1491).

Andrzej Grzybowski, Krzysztof Wojewodzik

O krok dalej – technologie informacyjne w indywidualizacji nauczania

Spis treści:

1. Wstęp
2. Lekcje informatyki to za mało
3. Komputery w nauczaniu – przykłady wdrożeń w Portugalii i Polsce
4. Metody i formy pracy na lekcjach w systemie 1:1
5. Praca w „Chmurze”
6. Przykłady wykorzystania nowoczesnych technologii na lekcjach języka angielskiego
7. Podsumowanie

1. Wstęp

Jedną z najistotniejszych zalet wykorzystania nowoczesnych technologii na lekcjach jest pokazanie uczniom, że poza grami komputer może być niezastąpionym narzędziem do nauki. Ponadto zastosowanie komputerów i multimedialnych zasobów edukacyjnych w nauczaniu na szeroką skalę umożliwi nauczycielom zindywidualizowanie procesu kształcenia i dostosowanie treści oraz tempa pracy do potrzeb poszczególnych uczniów. Jak tego dokonać jeśli w szkole nie ma sprzętu, który mógłby być wykorzystany na różnych przedmiotach? Technologie nie mają zastępować książek, zeszytów, ćwiczeń, a tym bardziej nie mogą przeszkadzać w nauce pisania. Powinny natomiast pomagać w rozwijaniu wiedzy i umiejętności uczniów oraz uatrakcyjnić lekcję. Nie chodzi o to, aby uczniowie spędzali przed ekranem pięć godzin dziennie, ale o to, aby mogli skorzystać z komputera na dowolnym przedmiocie tak jak ze słownika, atlasu czy encyklopedii. Nauczyciel nie musi z nich korzystać na swoim przedmiocie. Wystarczy bowiem kilku entuzjastów chcących pokazać uczniom, jak w sposób wartościowy, mądry i bezpieczny wykorzystać komputer do nauki. Dobry nauczyciel, będący autorytetem w swojej dziedzinie, nie potrzebuje fachowej wiedzy informatycznej, aby skutecznie wykorzystać nowoczesne technologie w swojej pracy.

2. Lekcje informatyki to za mało

Komputery w polskich szkołach wykorzystuje się głównie na lekcjach informatyki, chociaż nazwa tych zajęć z prawdziwą informatyką ma niewiele wspólnego, gdyż opiera się w szczególności na pracy z wykorzystaniem pakietów biurowych oraz rysowaniu i obracaniu

obrazków. Na innych przedmiotach z komputerów się praktycznie nie korzysta. Same pracownie komputerowe są w większości szkół przestarzałe, a liczba komputerów w takich salach rzadko przekracza 15, przez co trudno w nich prowadzić lekcje z klasą 30-osobową. Ponadto, przeciętna szkoła posiada 1 lub 2 pracownie komputerowe, co jest kolejnym utrudnieniem dla nauczycieli, chcących w nich poprowadzić lekcje. Dlatego też najpopularniejszym obecnie narzędziem są tablice interaktywne montowane w salach przedmiotowych. Dzięki nim nauczyciel może uatrakcyjnić lekcje i w pewien sposób wskazać uczniom ciekawe sposoby korzystania z Internetu i multimedialnych programów edukacyjnych do nauki. Jednak samo unowocześnienie form przekazu to za mało. Jeśli jest tylko tablica, znów mamy do czynienia z nauczycielem w centrum zamiast z uczniem, z jego rozwijaniem indywidualnych zdolności, inteligencji wielorakich, wsparciem ucznia z trudnościami w uczeniu się.

Trzeba iść o krok dalej, czyli dać każdemu uczniowi możliwość indywidualnej pracy z komputerem

w czasie lekcji. Najlepszym rozwiązaniem problemu dostępności do sprzętu komputerowego na różnych przedmiotach i w dowolnych salach jest wyposażenie szkół w mobilne pracownie komputerowe, czyli w zestawy notebooków (notebooków dla starszych uczniów) połączonych siecią bezprzewodową. W poniższej tabeli przedstawiono różnice w dostępie do nowoczesnych technologii w typowej szkole oraz możliwości, jakie stwarza wyposażenie szkół w mobilne pracownie komputerowe.

Dostępność technologii w szkołach	Tradycyjna pracownia komputerowa	Mobilna pracownia
koszty zakupu sprzętu i dostosowania sal lekcyjnych	wysokie	niskie
ilość komputerów w szkole	ograniczona infrastrukturą techniczną	dowolna
możliwość korzystania z komputerów w każdej sali lekcyjnej	nie	tak
wykorzystanie komputerów na dowolnym przedmiocie	nie	tak
praca w systemie: 1 uczeń – 1 komputer	nie (tylko zajęcia dzielone na grupy)	tak
dostęp do Internetu w każdej sali lekcyjnej	nie – tylko sieć przewodowa LAN	tak – sieć bezprzewodowa WiFi

Źródło: Opracowanie własne.

3. Komputery w nauczaniu – przykłady wdrożeń w Portugalii i Polsce

Portugalia - Technologiczny plan dla edukacji

W ramach "Technologicznego planu dla edukacji" uczniowie w Portugalii od 2005 roku mogą po niższych cenach kupować komputery na własność i wykorzystywać je zarówno w szkole, jak i w domu. Przeważnie jednak laptopy te są wykorzystywane do odrabiania prac domowych, czytania e-booków, kontaktów ze znajomymi lub nauczycielami na portalach społecznościowych oraz w celach rozrywkowych. Jednakże na polecenie nauczyciela wszyscy uczniowie są zobowiązani przynieść je na lekcje. Będąc w Portugalii, mieliśmy okazję uczestniczyć w kilku lekcjach. Jedną z nich była matematyka w szkole podstawowej w Lizbonie. Podczas zajęć uczniowie pracowali samodzielnie, rozwiązując równania z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego Excel, po czym wpisywali wyniki swojej pracy na tablicy interaktywnej. Uczniowie, którzy nie rozwiązyli wszystkich zadań w szkole, kończyli je w domu i przesyłali nauczycielce drogą mailową. Po kilku latach od rozpoczęcia w Portugalii programu w oparciu o nowoczesne technologie nie traktuje się już ich jako czegoś niezwykłego, choć na początku nie każdy był przekonany do tego rozwiązania. Obecnie wszyscy są zgodni, że dzieci są lepiej przygotowane do życia i pracy zawodowej, gdy do nauki wykorzystują te same narzędzia co dorośli do pracy. Więcej na temat wykorzystania nowoczesnych technologii w Portugalii można przeczytać na blogu akcji Szkoła z Klasą 2.0 (<http://szkola20.blox.pl/html>).



Polska – Jarocin Kreatywna Szkoła@.

Projekt Jarocin Kreatywna Szkoła@²⁴ jest pierwszym w Polsce kompleksowym wdrożeniem technologii w szkołach realizowanym przez samorząd. W ramach projektu wszystkie szkoły prowadzone przez Gminę Jarocin otrzymały zestawy mobilnych pracowni komputerowych. Łącznie 25 szkół otrzymało ponad 850 przenośnych komputerów. Przeprowadzono również szkolenie dla nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji obejmujące między innymi takie zagadnienia jak:

- prowadzenie zajęć z wykorzystaniem komputerów i Internetu,
- zarządzanie mobilną pracownią komputerową,
- przygotowanie multimedialnych materiałów na lekcje,
- udostępnianie i pobieranie zasobów z sieci,
- instalowanie i wykorzystanie oprogramowania komputerowego,
- wykorzystanie platform e-learningowych.

Na potrzeby projektu została też stworzona platforma edukacyjna edukreator.pl posiadająca cechy portalu społecznościowego, na której nauczyciele mogą dzielić się doświadczeniami, umieszczać materiały na lekcje oraz tworzyć wirtualne klasy i komunikować się z uczniami. Dzięki dostępności sprzętu nauczyciele mogą korzystać z notebooków i Internetu praktycznie codziennie, mając pewność, że przy jednym komputerze pracuje jeden uczeń. Co więcej, od nowego roku szkolnego zagadnienia programowe oraz treści do realizacji w klasach I-III będą mogły być prowadzone w ramach poszczególnych zajęć. Uczniowie będą mogli np. wykorzystywać edytor tekstów na zajęciach polonistycznych, arkusz kalkulacyjny na matematyce, a w edytorze graficznym pracować na zajęciach plastycznych. Jest to pierwszy krok do zmiany sposobu pracy na poszczególnych lekcjach.

²⁴ <http://www.kreatywnaszkoła.pl/>



Zajęcia z wykorzystaniem mobilnej pracowni komputerowej w Szkole Podstawowej nr 2 w Jarocinie.

4. Metody i formy pracy na lekcjach w systemie 1:1

Praca z komputerami w systemie jeden uczeń – jeden komputer daje nauczycielom o wiele większą swobodę prowadzenia zajęć oraz dostosowania metod, form i treści do indywidualnych potrzeb uczniów. Możliwy staje się rozwój różnych rodzajów inteligencji u różnych uczniów w obrębie tej samej jednostki lekcyjnej. W celu pełnego uzmysłowienia korzyści dla ucznia oraz nauczyciela podam kilka przykładów pracy na lekcjach z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Język angielski – interaktywne ćwiczenia językowe z podręcznikiem internetowym.

Wykorzystując metodę FunEnglish²⁵, nauczyciel może w tym samym czasie wyznaczać poszczególnym uczniom do realizacji zadania preferujące różne aktywności, np. podczas gdy jeden uczeń ogląda film, inny czyta tekst i uzupełnia zdania, a kolejny gra w interaktywną grę komputerową. W tym samym czasie pozostali uczniowie mogą ćwiczyć wymowę z wykorzystaniem analizatora mowy. Co więcej, nauczyciel śledzi na bieżąco pracę uczniów w

²⁵ <http://funenglish.pl/>

specjalnym panelu administracyjnym, dzięki czemu ma pełne informacje o ich postępach i ewentualnych trudnościach.

The screenshot shows a user interface for an online English lesson. At the top, there is a header with a video player showing a person on a beach, the title 'Lesson 1: Film in the playground', and the logo 'Fun ENGLISH.PL'. Below the header, there are navigation buttons: 'otwórz słownik dla tej lekcji', 'utwórz skrót na pulpicie', and 'wydrukuj'. The main content area is divided into sections for 'unit: 2', 'subunit: 2', and 'lesson: 1'. The lesson content includes a 'True or false?' section with a list of statements and checkboxes for 'sprawdź'. The statements are: 'Anna is dreaming.', 'Anna is singing on the stage.', 'The people are eating.', 'Max is sitting on the beach.', 'Lola is running on the beach.', 'Max is playing with a ball.', and 'The sun is shining.'. There are also images of a baby, a boy, a group of people, a beach, a person running, and a beach ball. A dropdown menu shows options: 'wybory, tj. tak/nie, prawda/fałsz;'. Navigation buttons 'PREVIOUS PAGE' and 'NEXT PAGE' are visible on the sides.

Internetowy Podręcznik dla klas 4-6

Matematyka – różnicowanie trudności i ilości zadań dla poszczególnych uczniów.

Uczniowie mogą mieć różnie rozwiniętą inteligencję matematyczno-logiczną, przez co jedni potrzebują więcej czasu na rozwiązanie zadania, a inni mniej. Wykorzystując aplikacje do automatycznego sprawdzania wyników, nauczyciel nie musi sam sprawdzać każdego zadania z osobna. Dzięki temu więcej czasu może poświęcić na pracę z uczniem słabym, podczas gdy uczeń zdolny może pogłębiać swoją wiedzę, mając natychmiastową informację zwrotną o swoich postępach.

Muzyka²⁶ – obróbka dźwięków i komponowanie utworów.

Nauka muzyki z wykorzystaniem komputerów nabiera zupełnie innego wymiaru. Czytanie zapisu nutowego sprawia trudności wielu uczniom, nie wszyscy potrafią wyobrazić sobie brzmienie poszczególnych dźwięków z zapisu nutowego. Używając programu

²⁶ <http://www.sibelius.com/products/sibelius/7/index.html>

komputerowego zamiast kartki papieru do zapisu nut, można natychmiast odsłuchać poszczególne dźwięki, przez co poznawanie znaków muzycznych jest o wiele łatwiejsze.

Historia – wirtualne mapy i krainy²⁷.

Również podczas lekcji historii możliwe jest kształtowanie różnych umiejętności uczniów. Dzięki wizualizacji 3D i wirtualnym mapom można odbywać wycieczki w czasie. Grając w gry historyczne, uczniowie mogą w grupach sprawdzać różne scenariusze dla podejmowanych decyzji, ćwiczyć skuteczne komunikowanie się i kształtować swoją tożsamość społeczną.

Informatyka – rozwój twórczości i logicznego myślenia.

Gdy komputery będą powszechnie wykorzystywane na wszystkich przedmiotach, informatyka w szkole wreszcie będzie polegać na nauce programowania, tworzenia stron internetowych i obsługi zaawansowanych programów komputerowych. Jak szybko dzieci ucą się logicznego myślenia, można przekonać się, gdy pracują w programie Baltie²⁸ służącym do nauki podstaw programowania. Już podczas pierwszych zajęć najmłodszy uczniowie potrafią stworzyć własną animację komputerową, programując ją z pomocą poleceń graficznych.

5. Praca w „Chmurze”

Nie zawsze mamy do dyspozycji odpowiednie oprogramowanie dedykowane do nauczanego przedmiotu, można jednak posłużyć się innym rozwiązaniem, które również znacznie ułatwi pracę na lekcjach. **Cloud Computing²⁹** potocznie zwana chmurą obliczeniową to technologia umożliwiająca przetwarzanie i przechowywanie danych na serwerach usługodawcy zamiast na komputerze użytkownika. Przykładem bezpłatnej usługi działającej w chmurze są dokumenty Google Docs. Dzięki tej usłudze użytkownik może tworzyć dokumenty tekstowe, arkusze kalkulacyjne i prezentacje online bez konieczności posiadania zainstalowanego

²⁷ <http://sketchup.google.com/>

²⁸ <http://www.sgpsys.com/pl/>

²⁹ Cloud Computing (chmura obliczeniowa) – dostarczenie infrastruktury informatycznej, platformy programistycznej lub aplikacji jako usługi świadczonej poprzez Internet.

pakietu biurowego na swoim komputerze. Co więcej, ma do nich dostęp z dowolnego miejsca na świecie i z dowolnego komputera. Ponadto nie musi ich nosić przy sobie na pendrivie lub płycie, a co za tym idzie, nie musi się też martwić, że je zgubi. Ale to nie wszystko, największą zaletą Google Docs jest to, że można je udostępnić dowolnej liczbie osób nie tylko do przeglądania, ale również do edycji i to w tym samym czasie oraz z dowolnego miejsca. Jest to bardzo ciekawe rozwiązanie, zwłaszcza dla szkół, które nie posiadają dużej liczby komputerów. Weźmy przykład lekcji matematyki, której tematem jest obliczanie obwodu figur geometrycznych, podczas której uczniowie podzielenie na grupy dokonują pomiarów i obliczeń nanosząc wyniki w arkuszu kalkulacyjnym przygotowanym w Google Docs. Przebieg takiej lekcji wygląda następująco:

- a) nauczyciel dzieli uczniów na grupy zaawansowania,
- b) każda grupa otrzymuje dostęp do arkusza Google Docs zawierającego treści zadań oraz kartę wyników,
- c) ilość zadań i poziom trudności są zróżnicowane dla poszczególnych grup,
- d) uczniowie wykonują pomiary figur i obliczenia w zeszytach lub na komputerach oraz uzupełniają internetowe karty wyników,
- e) nauczyciel ma stały dostęp do kart wyników i na bieżąco sprawdza poprawność wykonania zadań,
- f) nauczyciel wspomaga uczniów w razie potrzeby,
- g) w przypadku niewykonania wszystkich zadań w szkole uczniowie mogą kontynuować je w domu.

Jest wiele usług oferowanych przez innych dostawców opartych na technologii Cloud Computing. Warto tutaj dodać takie rozwiązania jak Evernote.com – notatnik online oraz Prezi.com – strona, na której można tworzyć interaktywne prezentacje multimedialne, tzw. *zooming presentations* zamiast tradycyjnych slajdów.

6. Przykłady wykorzystania nowoczesnych technologii na lekcjach języka angielskiego

Piosenki są rzadko wykorzystywane w klasie szkolnej, gdyż nie każdy nauczyciel lubi lub potrafi śpiewać. Nowe technologie pozwalają nam nie tylko usłyszeć, ale i zobaczyć teledyski, co dzieciom się bardzo podoba. Poniżej pokazujemy przykłady ćwiczeń dotyczących typowych zwrotów przy powitaniu

Ćwiczenie	Przykład piosenki	Uwagi
Słuchanie piosenki	http://www.youtube.com/watch?v=rcTZ9Km7kCQ	Piosenka z prostymi, ale uwielbianymi przez dzieci animacjami.
Zabawa w pokazywanie razem z uczniami	http://www.youtube.com/watch?v=tWrkPXi6tLw	Nauczyciel może po odsłuchaniu piosenki pokazywać gesty dzieciom w klasie. Doskonałe ćwiczenie aktywizujące, szczególnie w kl. 1-3
Karaoke – na rzutnik lub tablice interaktywną	http://www.youtube.com/watch?v=WHE4dPr9cWY	Nauczyciel może zorganizować Karaoke z piosenkami po angielsku. Uczniowie mogą występować indywidualnie lub w grupach.
Dopisywanie pustych miejsc w piosence - doskonale sprawdza się na tablicy interaktywnej	http://www.youtube.com/watch?v=b31hHI30rh0&feature=fvst	Piosenki tak znanych wytwórni jak Disney są dostępne w Internecie bezpłatnie. Część dzieci kojarzy piosenki i może dopisywać teksty piosenek w pustych polach
Słownik – cały czas dostępny na rzutniku lub tablicy interaktywnej	sownikdladzieci.pl	Aby sprawdzić nieznanne dzieciom słówka, wystarczy wejść na bezpłatny SownikDlaDzieci.pl – zawiera on obrazkowe wytłumaczenie wszystkich słówek. Przy okazji uczymy dzieci alfabetu i pisowni.

7. Podsumowanie

Mimo że nowoczesne technologie są obecne praktycznie w każdym obszarze naszego życia, a ich wpływ na kształtowanie się społeczeństwa jest nieoceniony, szkoły pozostają enklawami tradycyjnych form i metod pracy. Stan ten musi ulec zmianie, gdyż przepaść technologiczna ma niekorzystny wpływ na efekty kształcenia, a zdobyte w szkole umiejętności w coraz mniejszym stopniu pokrywają się z wymogami otaczającego świata. Nikogo nie trzeba przekonywać, że dla uczniów lekcje z wykorzystaniem komputerów są znacznie bardziej atrakcyjne. Konieczne jest jednak uświadomienie szans oraz zagrożeń wynikających z postępu technologicznego. Zastosowanie komputerów w systemie 1:1 stwarza ogromne

możliwości dla rozwoju edukacji oraz zmian form i metod pracy na lekcjach wszystkich nauczanych przedmiotów.

Bibliografia:

Strony internetowe:

1/ <http://www.kreatywnaszkola.pl/>

2/ <http://www.youtube.com/watch?v=WHE4dPr9cWY>,

3/ <http://sketchup.google.com/>

4/ <http://funenglish.pl/>

5/ <http://www.sibelius.com/products/sibelius/7/index.html>



OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI